

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
EVANGELICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

BUDOUCNOST VYLOUČENÉ LOKALITY JANOV

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Autor: Šárka Kolářová, DiS.
Katedra: Katedra pastorační a sociální práce
Vedoucí práce: Mgr. Pavel Kuchař
Studijní program: Sociální práce
Studijní obor: Pastorační a sociální práce

Rok odevzdání: 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci Budoucnost vyloučené lokality Janov zpracovala samostatně s výhradním použitím uvedených pramenů a literatury.

Tuto práci nepředkládám k obhajobě na jiné škole.

Souhlasím s tím, aby uvedená práce byla pro studijní účely zpřístupněna dalším osobám nebo institucím prostřednictvím Knihovny Jabok a v elektronické podobě prostřednictvím IS Jabok.

4. května 2016

Šárka Kolářová, DiS.

Poděkování

Poděkování patří vedoucímu mé práce Mgr. Pavlu Kuchařovi za jeho pomoc, zájem a konzultace, které mi pomohly zvládnout náročné zadání.

Pojmy

Komunitní práce – community work

Občanské poradenství – counselling

Role sociálního pracovníka – social worker's role

Romové – Roma

Sociální práce – social work

Sociální událost – social event

Sociální vyloučení/vylučování – social exclusion¹

¹ MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. Praha. Portál, 2008. 2. vydání. ISBN 978-80-7367-368-0.

Obsah

1	Úvod.....	7
2	<i>Sociální vyloučení, sociální exkluze.....</i>	9
2.1	Sociální vyloučení	9
2.2	Sociální exkluze	9
2.3	Ohrožené skupiny lidí.....	10
3	<i>Sociálně vyloučené lokality.....</i>	11
3.1	Historický vývoj vyloučené lokality Janov	11
3.2	Protest a hledání řešení	12
3.3	Sociální exkluze v Janově	14
4	<i>Struktura obyvatelstva vyloučené lokality.....</i>	17
4.1	Romská historie	17
4.2	Současnost	20
5	<i>Děti ze sociálně vyloučené lokality.....</i>	21
6	<i>Prevence</i>	23
6.1	Asistent prevence kriminality	24
7	<i>Subjekty působící v rámci prevence ve vyloučené lokalitě</i>	25
7.1	Sociální služby První krok	25
7.2	Základní škola Janov	26
7.3	Program školy pro rok 2015/2016	29
7.3.1	Životem v pohodě	29
7.3.2	Součástí společnosti.....	29
7.3.3	Život bez závislosti	29
7.3.4	Legální, přesto nebezpečné	30
7.3.5	Umím se rozhodnout a dohodnout.....	30
7.4	Volný čas	30
8	<i>Nízkoprahové zařízení JAKLÍK.....</i>	31

8.1	Dětská svatba v Jaklíku	32
8.2	Hrajeme si na rodinu.....	32
8.3	Příměstský tábor.....	33
8.4	Doučování	33
9	<i>Zhodnocení činnosti centra</i>	<i>34</i>
9.1	Rozhovory	34
9.2	Vyhodnocení rozhovorů	42
10	<i>Budoucnost vyloučené lokality Janov</i>	<i>44</i>
11	<i>Závěr.....</i>	<i>46</i>
12	<i>Literatura.....</i>	<i>48</i>
13	<i>Přílohy.....</i>	<i>50</i>

1 Úvod

Bakalářskou práci jsem nazvala „Budoucnost vyloučené lokality Janov“. Cílem mé práce je popsat problematiku týkající se vyloučené lokality Janov, a sice z hlediska prevence kriminality se zaměřením na děti a mládež. Na odborných praxích jsem začala poznávat život z hlediska lidí, kteří se ne vždy vlastní vinou dostanou do tíživé životní situace a ocitnou se ve vyloučené lokalitě, stanou se sociálně vyloučenými. To ovlivnilo výběr tématu mé práce. Ve své práci jsem použila metodu pozorování. Sledovala jsem chování dětí v rámci výchovné činnosti v nízkoprahovém zařízení. Vedla jsem rozhovory s preventistkou kriminality, učitelkou základní školy. Dále jsem hovořila s dětmi a jejich matkou. Obě metody mi umožnily vhled do problematiky vyloučené lokality a možnosti srovnání s tím, co se píše v odborných knihách.

Mou práci tvoří deset kapitol včetně úvodu. V druhé kapitole se věnuji vysvětlení pojmů sociální vyloučení, sociální exkluze a specifikaci problému s vymezením ohrožené skupiny lidí. Ve třetí kapitole popisují obecné znaky sociálně vyloučené lokality s konkrétním zaměřením na vyloučenou lokalitu Janov. Dále popisují vývoj situace v Janově a vyústění napětí v sociální exkluzi.

Ve čtvrté kapitole se věnuji struktuře obyvatelstva ve vyloučené lokalitě a popisují romskou historii i současný život romských rodin v české kultuře.

Pátou kapitolu věnuji dětem ze sociálně vyloučené lokality. Děti tvoří zásadní část ve struktuře obyvatel v této lokalitě, neboť jsou budoucností tohoto sídliště.

V šesté kapitole vysvětlují pojem prevence se zaměřením na primární prevenci kriminality. V lokalitě Janov ji zajišťují především asistenti prevence kriminality. Prevence je realizována nejen v základní a mateřské škole, ale i v neziskových organizacích působících přímo v dané lokalitě.

Sedmá kapitola je věnována subjektům působícím v rámci prevence ve vyloučené lokalitě. Popisují sociální službu První krok, Základní školu v Janově a její působení v oblasti prevence kriminality s uvedením programu školy pro rok 2015/2016. Subjektu Nízkoprahové centrum Jaklík věnuji samostatnou osmou kapitolu. Jaklík působí v Janově v rámci prevence kriminality. Devátá kapitola je reflexí činnosti v oblasti prevence kriminality v lokalitě Janov. Hodnocení vychází z rozhovorů, které jsem

vedla s preventistkou kriminality, učitelkou ze základní školy, dětmi a jejich maminkou a osobou, žijící ve vyloučené lokalitě.

V desáté kapitole, nazvané Budoucnost vyloučené lokality Janov, se zaměřuji na možnosti, které se nabízejí na základě shrnutí získaných informací.

Ve své práci jsem pracovala s odbornou literaturou zabývající se prací s romskou mládeží, komunitou a existencí Romů v České republice. Věnovala jsem prostor novinovým článkům a webovým stránkám. Webové stránky poskytují spoustu důležitých informací pro osoby žijící ve vyloučené lokalitě, ale i zajímavé příklady dobré praxe.

2 Sociální vyloučení, sociální exkluze

Pojem sociální vyloučení je někdy používáno jako synonymum pro pojem sociální exkluze. Avšak sociální vyloučení může být chápáno jako vědomý záměr. Sociální exkluze je spíše chápána jako nezamýšlený důsledek, status, který člověk získá bez svého přičinění. Sociální vyloučení a sociální exkluze však spojuje společný pojem chudoba, která v sobě nezahrnuje jen nedostatek materiálních zdrojů, ale i ztrátu účasti na společenském životě a ztrátu sociálního statusu.²

2.1 Sociální vyloučení

Termínem sociální vyloučení je označována komplexně podmíněná nedostatečnost v účasti jednotlivce, skupiny nebo místního společenství na životě celé společnosti. To znamená omezený nebo nedostatečný přístup ke společenským institucím zabezpečujícím vzdělání, zdraví, ochranu a základní blahobyť. Vyloučení může mít různou úroveň a mění se v čase. Projevuje se především životem v chudobě, bez účasti na trhu práce, tzn. nezaměstnaností. Sociálně vyloučené osoby nedosahují stejné životní úrovně jako členové standardní společnosti, nemají přiměřené bydlení, přiměřený příjem, jsou izolovány, osamocené nebo existují v malé skupině podobně deprivovaných lidí. Tato deprivace se projevuje chronickým stresem, nízkým sebevědomím, špatným duševním a tělesným zdravím, závislostí, vysokou kriminalitou.³

2.2 Sociální exkluze

Dle definice Evropské unie: „*Sociální exkluze je proces (případně stav), který určité jednotlivce, rodiny, případně skupiny či celá lokální společenství (komunity) omezuje v přístupu ke zdrojům, které jsou potřebné pro participaci na sociálním, ekonomickém i politickém životě společnosti.*“⁴

² KAHOUN, V. a kolektiv. *Vybrané kapitoly k sociální práci. Sociální práce II.* Praha. Triton, 2007. ISBN 978-80-7387-064-5. s. 163

³ MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce.* Praha. Portál, 2008. 2. vydání. ISBN 978-80-7367-368-0. s. 205.

⁴ KAHOUN, V. a kolektiv. *Vybrané kapitoly k sociální práci. Sociální práce II.* Praha. Triton, 2007. ISBN 978-80-7387-064-5. s. 163.

Sociální exkluze je problémem ještě mnohem hlubším, neboť s sebou nese i předsudky a diskriminaci. Navrátil vychází z definice, že předsudek se vztahuje k nepříznivým představám a postojům vůči konkrétní skupině. Diskriminace se týká chování a jednání, která jsou nepříznivá vůči skupině, a zbavují ji určitých základních práv a příležitostí. Rozlišuje mezi předsudkem a znevýhodněním. Projevy diskriminace nemusí být důsledkem předsudku, avšak často tomu tak bývá. Předsudečné vnímání je způsobeno stereotypností, uplatňováním neměnných představ při řešení problémů, v našem případě klientů postižených sociálním vyloučením.⁵ Sociální exkluzí v praxi se budu zabývat ještě později.

2.3 Ohrožené skupiny lidí

Ve společnosti existují některé skupiny lidí, které jsou sociální exkluzí více ohroženy. Sledování těchto skupin, monitorování jejich situace a průběžné vyhodnocování tohoto monitoringu by mělo vést k zavedení preventivních opatření.

Ohroženými skupinami jsou:

- nedostatečně vzdělané osoby,
- osoby dlouhodobě nebo opakovaně nezaměstnané,
- osoby s handicapem (mentálním nebo fyzickým),
- osoby trpící nějakým druhem závislosti,
- osaměle žijící senioři,
- imigranti,
- příslušníci menšin (etnických, náboženských, jinak sexuálně orientovaných),
- osoby, které se ocitly v těžké životní situaci, v níž si samy nedokáží pomoci.⁶

V případě kombinace některých faktorů je riziko sociální exkluze vyšší.

⁵ NAVRÁTIL, P. a kolektiv. *Romové v české společnosti*. Praha. Portál, 2003. 1. vydání. ISBN 80-7178-741-8. s. 21-22.

⁶ KAHOUN, V. a kolektiv. *Vybrané kapitoly k sociální práci. Sociální práce II*. Praha. Triton, 2007. ISBN 978-80-7387-064-5. s. 164.

3 Sociálně vyloučené lokality

Sociálně vyloučené lokality vznikají nejen na okrajích měst, ale i v určitých čtvrtích měst, které se z různých důvodů vyloučenou lokalitou stanou. Hlavní příčinou je bydlení, lépe řečeno sestěhování určitých skupin obyvatel do jednoho místa, které se posléze vyloučenou lokalitou stane. Důvodem k přestěhování je především cenová dostupnost bydlení. Vytlačování problematického a především romského obyvatelstva z atraktivních bytů a přidělování bytů v těchto lokalitách řízeným stěhováním.

3.1 Historický vývoj vyloučené lokality Janov

V této kapitole popisují čtvrť Janov, která vykazuje známky vyloučené lokality. Janov se stal součástí města Litvínov v roce 1986, kdy čtvrť Janov byla již moderní čtvrtí pro horníky a energetiky, kteří pracovali v mosteckém regionu v dolech a především v chemických závodech. Nové panelové domy s moderními byty různých velikostí od 0+2 až po 1+4 s velkými balkóny, byly stavěny zejména pro mladé rodiny s dětmi. Toto lákavé bydlení všichni vítali s radostí, obzvlášť když v sousedství vyrostla škola, školka, nákupní centrum, zábavní centrum pro mladé, zdravotní středisko. MHD jezdila každých deset minut do centra města a zpět a spoje navazovaly na další dopravu do zaměstnání. Proto sídliště patřilo k nejlepším a nejvyhledávanějším v regionu. Sídliště se však změnilo k nepoznání.

V důsledku privatizace bytového fondu došlo k prodeji části sídliště pražské firmě, která vlastnila lukrativní byty v Praze, které obývaly především romské rodiny. V důsledku toho se začala měnit struktura obyvatelstva v Janově. Pražští Romové našli nové levné bydlení v panelových domech v Janově a zvali další své příbuzné. Byty 1+4 pojmuly velké romské rodiny. Velká komunita Romů na jednom místě postupně začala ovlivňovat život celého sídliště. Jejich hlučnost, agresivita, nevychovanost, ale i kriminalita úplně změnila ráz čtvrti. Vše bylo také důsledkem převažující nezaměstnanosti Romů.

Řada panelových domů se postupně stala vybydlenými. Postupně mizelo technické vybavení, kovové části výtahů, kabely. Vybydlené domy jsou v současné době z preventivních důvodů zazděny.

Přílohu č. 1 tvoří mapa sociálně vyloučené lokality Janov. Na této mapě jsou vyznačeny hranice lokality, která je považována za sociálně vyloučenou. Nejedná se tedy o celé sídliště, ale pouze o část, kde se nachází vybydlené domy. V příloze č. 2 přikládám vlastní fotografie.

Jak je možné, že se velký panelový dům stane tzv. vybydleným? Někteří nájemníci přestali platit nájemné, zálohy a faktury za vodu, elektrickou energii i plyn. Z tohoto důvodu byli postupně odpojováni od veřejné sítě. Jelikož neměli peníze, rozebrali potrubí, odřízli topení. Tím musel být celý dům odpojen a vystěhován.

Říčan výše uvedené popisuje jako komerční vandalismus, který souvisí s demolicí všeho, co se dá prodat. Avšak uvádí i psychologické vysvětlení, které jde hlouběji: *„Romové odmítají – vědomě a snad ještě více nevědomě – gádžovská obydlí jednak proto, že je nutí měnit své zvyky, jednak proto, že to jsou právě obydlí gádžovská, tedy obydlí nemilovaných pánů. Jejich vandalství je projevem hořkosti, vzdoru, zoufalství schopného zničit nejen svůj majetek, ale i sebe sama.“*⁷

Janov je specifickou sociálně vyloučenou lokalitou. Není totiž přímo vyloučená. Je zde veškerá občanská vybavenost. Spojení s centrem města zajišťují pravidelné autobusové linky, je zde mnoho zeleně, udržované chodníky, parkoviště. Zároveň zde žije velký počet obyvatel, kteří mají svůj podíl na dnešní podobě sídliště. V současné době jsou zazděné panelové domy již ve čtyřech ulicích a funkčních bytů ubývá.

3.2 Protest a hledání řešení

Navrátil ve své knize *Romové v české společnosti* uvádí, že sociální vyloučení je devastující jak pro postižené exkluzí, tak pro společnost, v níž k němu dochází. Dle jeho slov je existence sociálně vyloučené skupiny důkazem neúčinné solidarity, ale také potenciálním ohrožením výbušnou situací. Ta vzniká, když jsou určité skupiny obyvatel vystaveny nevhodným, špatným životním podmínkám.⁸ Jeho slova se potvrdila, když dlouhodobé neřešení situace vyústilo v rasovou nesnášenlivost a ve velký občanský protest, který lidé vyjádřili dne 17. listopadu 2008. Iniciátorem však nebyla minorita, ale majorita, která v důsledku vlastních zhoršujících se životních podmínek vyvolala

⁷ ŘÍČAN, P. *S Romy žít budeme – jde o to jak*. Praha. Portál, 1998. 1. vydání. ISBN 80-7178-250-5. s. 36.

⁸ NAVRÁTIL, P. a kolektiv. *Romové v české společnosti*. Praha. Portál, 2003. 1. vydání. ISBN 80-7178-741-8. s. 34-35.

demonstraci před radnicí na náměstí Míru v Litvínově a vystoupila se svými požadavky. Dále se pokračovalo pochodem, předem nahlášenou trasou až k Janovu, kde došlo k obrovským střetům s policisty, jelikož jedna strana obviňovala druhou a policisté stáli uprostřed davu řvoucích lidí, kteří si chtěli osobně vyřídit „účty“. Celou situaci využili i neonacisté z celé republiky a demonstrovali zde své osobní postoje vůči romské komunitě. Nicméně se této akce zúčastnila i valná většina litvínovských a janovských občanů a radní města byli donuceni situaci v Janově začít řešit. V příloze č. 3 dokládám článek z novin popisující situaci dne 17. 11. 2008.

Na základě tohoto protestu začali po roce 2008 fungovat v Janově různé programy a projekty zaměřené k zlepšení situace a prevenci nejrůznějších sociálně nepříznivých jevů. Sociálních pracovníků je však málo, klientů naopak mnoho, nelze tedy všem vyhovět, ani dostatečně pomoci, kontrolovat, věnovat jim dostatečný čas.

Po sedmi letech se ukazuje, že napětí v Janově nepovoluje, což dokládám částí rozhovoru s Ondřejem Kocurem ze dne 26. 8. 2015 pro internetové stránky www.romea.cz.

„Zastupitelstvo neprojevuje o Janov dostatečný zájem.“ říká Ondřej Kocur, který je terénním pracovníkem organizace Společný život a je znalcem na místní poměry.

Jak hodnotíte současnou situaci na sídlišti (Janov) a její vývoj od protiromských bouří na Šluknovsku před čtyřmi lety?

Situace v Janově se od konfliktu ve Šluknově výrazně nezměnila, zejména se jedná o vysokou nezaměstnanost, spory mezi starousedlíky a nájemníky (převážně Romy). Dále problémy mezi městskou a státní policií. Pozitivní je, že se zvýšil počet poskytovatelů sociálních služeb a preventistů policie v Janově. Otázkou ovšem je, zda jsou služby poskytovány kvalitně a účelově s ohledem na aktuální potřeby v Janově.

V čem podle Vás selhává město?

Město podle mého názoru dostatečně nevyjednává se samotnými obyvateli např. v rámci komunitní práce. Dostatečně nenaslouchá potřebám lidí v Janově, například nenapomáhá lidem, aby získali při splnění potřebných kritérií dejme tomu byt

v Litvínově ve spolupráci s pronajímateli, tj. CPI BYTY apod. Dále se domnívám, že zastupitelé města neprojevují zájem o to, aby se situace v Janově více řešila.⁹

3.3 Sociální exkluze v Janově

Sociální exkluze je označována jako multidimenzionální jev a projevuje se v různých oblastech života postižené skupiny obyvatelstva:

- chudoba a nízký příjem, častá závislost na sociálních dávkách,
- nízká míra vzdělanosti a ztížená možnost tuto nevýhodu překonat,
- omezený přístup na legální trh práce,¹⁰
- prostorová dimenze vyloučení (uzavřené nebo izolované lokality s nedostatečnou občanskou vybaveností, špatný stav bydlení, špatné hygienické poměry,
- symbolická dimenze vyloučení spojená se stigmatizací vyloučených jedinců či skupin,
- rizikový životní styl, horší zdravotní stav, nižší střední délka života, u dětí nízká porodní váha, vyšší dětská úmrtnost, vyšší počet dětí ve výchovných institucích,
- vyloučení ze služeb,
- politické vyloučení (nízká účast ve volbách),
- uzavřený ekonomický systém vyznačující se častým zastavováním majetku a půjčováním peněz na vysoký úrok,
- větší potenciál výskytu patologických jevů (např. alkoholismus, narkomanie či gamblerství) kriminality (zvýšené riziko stát se pachatelem, ale i obětí trestné činnosti),
- snížená sociokulturní kompetence (např. jazyková bariéra, nezkušenost či neznalost vlastních práv a povinností).¹¹

⁹ Romea.cz. www.romea.cz/cz/publicistika/rozhovory/ondrej-kocur-zastupitele-neprojevuji-o-janov-dostatecny-zajem. [Online]. Staženo dne 30. 1. 2016.

¹⁰ KAHOUN, V. a kolektiv. *Vybrané kapitoly k sociální práci. Sociální práce II*. Praha. Triton, 2007. ISBN 978-80-7387-064-5. s. 165.

Obyvatelé sídliště Janov nevykazují všechny znaky sociální exkluze, avšak určité typické znaky jsou zřejmé.

Chudoba, nízký příjem, závislost na sociálních dávkách je určitě jedním z typických znaků nejen pro tuto vyloučenou lokalitu. Vše je dáno právě nastavením celého sociálního systému v ČR. Vždyť nejen ve vyloučených lokalitách žijí lidé, kteří jsou většinu života závislí na sociálních dávkách a to jen proto, že se jim „nevyplatí“ chodit do práce. Mzdy v regionu jsou nízké (pouze minimální mzda). Žít ze sociálních dávek, přivydělat si občas něco „na černo“, nebo sběrem druhotných surovin, se jim osvědčuje.

Nízká míra vzdělanosti a ztížená možnost tuto nevýhodu překonat je samozřejmě dalším znakem typickým pro celý region. Většina obyvatel pracovala celý život v dolech a v chemických závodech. Jednotvárná práce je nenutila rozšiřovat si vzdělání, učit se něco nového.

Janov se vyloučenou lokalitou stal, přestože zde stále funguje průměrná občanská vybavenost. Špatný stav bydlení je v podstatě důsledkem jiných faktorů, avšak symbolická dimenze vyloučení spojená se stigmatizací vyloučených jedinců či skupin je opravdu typickým znakem. Nicméně v politickém prostředí má Janov vysoké postavení. Bohaté politické strany se v současné době zaměřují právě na vyloučené lokality, kde si u svých voličů kupují hlasy a manipulují volby ve svůj prospěch. Účast obyvatel ve volbách bývá v těchto volebních okrscích vyšší než v jiných částech města.

Nedostatek finančních prostředků pak vede k zastavování majetku a půjčování peněz na vysoký úrok. Jedná se o lichvářství, které však pramení uvnitř komunity, kdy tzv. majetný kápo je sám tím, který se zaručuje za vyřešení problémů půjčkou peněz a předem ví, jak je dostane zpět. Jak uvádí Navrátil ve své knize *Romové v české společnosti*, lichvářství je poměrně novým fenoménem. Je spojen právě s chudými rodinami a úrok je většinou 100%. Půjčka na tak vysoký úrok vede k závislosti klienta na bludném kruhu lichvy.¹²

Větší potenciál výskytu rizikového způsobu chování (např. alkoholismu či gamblerství), kriminalita, je určitě důležitým faktorem, na který je potřeba zaměřit svou pozornost. Avšak je jasné, že veškeré projevy rizikového chování jsou důsledkem právě

¹¹ KAHOUN, V. a kolektiv. *Vybrané kapitoly k sociální práci. Sociální práce II.* Praha. Triton, 2007. ISBN 978-80-7387-064-5. s. 165.

¹² NAVRÁTIL, P. a kolektiv. *Romové v české společnosti.* Praha. Portál, 2003. 1. vyd. ISBN 80-7178-741-8. s. 67.

nezaměstnanosti, frustrace a deprivace obyvatel. Za přispění města, které povolilo na území vyloučené lokality provozování heren, které zaručují rychlý zisk za málo peněz.

Toto vše v souhrnu vede k negativnímu příkladu pro výchovu dětí a mladých lidí.

4 Struktura obyvatelstva vyloučené lokality

Podíváme-li se na strukturu obyvatel, nebude pro nás překvapením, že 70 % obyvatelstva patří k sociálně vyloučeným osobám. Nejedná se jen o romské obyvatelstvo, avšak toto tvoří valnou většinu tamních obyvatel. Ne však všechny romské rodiny patří k sociálně vyloučeným. Původně zde žijící romské rodiny patří k integrovaným, které zde již zapustily kořeny a mají své známé a přátele v majoritě, pracují, jejich děti pravidelně chodí do školy. K problémovým romským i neromským rodinám patří právě sestěhované obyvatelstvo, které k dané lokalitě nemá vztah.

4.1 Romská historie

Ve své práci se věnuji menšině, která ve vyloučené lokalitě hraje důležitou roli, jelikož právě svou odlišností více provokuje než majoritní občané postižení rovněž sociální exkluzí.

Romové pochází z Indie, kde společenský systém je značně odlišný od evropského. Společenské postavení člověka a jeho rodiny v Indii určuje kasta. Tuto tradici si s sebou nesou Romové po celá staletí. Jejich kultura, vzdělanost, zkušenosti, včetně řemesla jsou sdílením rodových tradic.¹³

Rodinu Romů je potřeba chápat jako celek, který vůči okolí vystupuje jednotně. **Rodina je postavena na soudržnosti**, což se projevuje nejen při řešení konfliktů, kdy urážka jednoho člena je konfliktem s celou rodinou, ale například i tím, že nemocný člen rodiny nikdy nezůstává sám, na pohřby se sjíždí celé příbuzenstvo a vzdává úctu zemřelému. Přijít na pohřeb je povinnost. Jedinec je součástí vztahů, ze kterých není úniku.¹⁴

Pro tuto soudružnost je celá minoritní společnost Romů vnímána majoritou bez rozdílu jako skupina osob se zvýšeným sklonem ke kriminální činnosti, nezájmem o legální práci, jako skupina neschopná běžného stylu bydlení a soužití. Jsou vnímáni jako osoby nezaměstnané, využívající systém sociálních dávek, páchající trestnou činností a osoby,

¹³ SEKYT, V. *Historické kořeny mentality Romů. Práce s romskou mládeží*. Odborný seminář 23. -25. 11. 2011. Salesiánská provincie Praha. s. 6.

¹⁴ KUCHAR, P. *Rozvoj pozitivní identity romské mládeže v podmínkách výchovné činnosti Salesiánského střediska mládeže v Ostravě*. Disertační práce. Olomouc, 2003. s. 56-57.

kteře neplatí nájemné. Postoj majority je odmítavý, intolerantní, diskriminační až rasistický.¹⁵

Jak uvádí Řičan skupinová koheze (soudržnost) vede k neochotě romské rodiny i širší komunity dovolit jednotlivci, aby se v něčem odpoutal, myslel a jednal jinak než ona. To se projevuje zejména v potřebě jednatelce být úspěšný ve škole, zlepšit své vzdělání, změnit svůj život.¹⁶

„Já sama mám už jen dvě děti, víc jsem ani nikdy nechtěla, protože si vzpomínám na to svoje mládí, když jsme spávali v jedné posteli dva, tři, abychom vůbec mohli spát. Takže to jsem tak měla nějak od mala v sobě zafixováno a věděla jsem, že prostě víc dětí mít nebudu, protože jsem chtěla, aby měl každý svůj pokojík, ale to se mi taky nikdy nepodařilo.“

(paní Renáta, 54 let)¹⁷

Na druhou stranu neustálý pohyb a měnící se životní podmínky přetřívají vazby i v romských rodinách, kult rodiny upadá a vztahy ztrácí svou intenzitu. Rozvětvená rodina se dělí na podskupiny a poněkud se ztrácí absolutní autoritní jednání starších. Pod tímto vlivem se stává, že Romové zapomínají na zesnulé, úmyslně zdemolují nebo rozprodají majetek, ostatní členové rodiny se odstěhují a odmítají jakékoli kulturní i ekonomické dědictví. Tím ztrácejí svá pozitiva.

Nicméně ještě mnoho rodin žije podle starých tradic předávaných z generace na generaci, děti žijí ponořené ve svých vícegeneračních rodinách. Jsou podporovány k vykonávání nějaké činnosti, jako například hledat železo, třídít je a prodávat. Iniciativu, zodpovědnost při takové činnosti hodnotí dospělí kladně. **Děti jsou vedené k samostatnosti a nezávislosti. Každý z členů rodiny ví, jakou roli a pozici v rodině zastává a jaký je hospodářský pořádek v rodině.** Rodina a celé společenství nabývá na ještě větším významu, pokud jsou vztahy s okolím negativní, omezené, či odtahité a vyhrocené. Takovéto vztahy jsou pramenem nespokojenosti a vyplývá z nich strach,

¹⁵ KUCHAR, P. *Rozvoj pozitivní identity romské mládeže v podmínkách výchovné činnosti Salesiánského střediska mládeže v Ostravě*. Disertační práce. Olomouc, 2003. s. 12-13.

¹⁶ ŘIČAN, P. *S Romy žít budeme – jde o to jak*. Praha. Portál, 1998. 1. vyd. ISBN 80-7178-250-5. s. 51.

¹⁷ FÓNADOVÁ, L. *Nenechali se vyloučit: sociální vzestupy Romů v české společnosti (kvalitativní studie)*. Brno. 2014. 1. vydání. ISBN 978-80-210-6574-1. s. 67.

podezřívání, odmítání a agresivita. Všechna negace se neustále stupňuje, psychologický nátlak uvnitř celé skupiny pak vede k neadekvátním reakcím.¹⁸

Škola je z pohledu Romů nežádoucí, nepotřebná, jelikož rodiče mají většinou špatné vzpomínky na školu. Jsou přesvědčeni, že neexistuje vztah mezi vzděláním a ekonomickým nebo sociálním úspěchem.

„A jako dneska třeba i to si pamatuju, že když jsem donesla to vyznamenání, to vysvědčení, tak rodiče tak jako na to koukali tak všelijak a já jsem byla tak nadšená strašně jako, že jsem měla lepší vysvědčení než ty ostatní děcka. A oni říkali: ‚No tak jo no. Tak, a co si za to jako koupíme?‘ A dělali si z toho srandu. ‚Kolik ti za to zaplatí?‘ a takhle, že to prodáme to vysvědčení a takový věci.“

(paní Edita, 50 let)¹⁹

„Já mám problémy i s našema, protože já s nima nemůžu a nevím, jak to říct jinak, ale že prostě vím, že jsem na nějaké úrovni, než jsou naši, a že já jim spoustu věcí nevysvětlím, že oni to nepochopí, a to nemyslím špatně, že jsou hloupí, ale tak já žiju jinak než oni a mně je strašně líto, že jim prostě spoustu věcí nevysvětlím, a je strašné, že jim vlastně ani nedokážu vysvětlit, že je mi to nebo co je mi vlastně líto.“

(paní Simona, 28 let)²⁰

Rodinu ovlivňují i jiné změny. Mladí lidé si vybírají partnera mimo romské společnosti. Mění se i postavení ženy, její oblečení, způsob komunikace. Mladí lidé nevědí, co je solidarita a jednota rodiny. Tím se Romové dostávají na hranice dvou společností minority a majority. Nechtějí být Romy, ale přestože mají českou národnost, je na ně pro jejich typické znaky pohlíženo jako na Romy, je k nim jako k Romům přistupováno.

¹⁸ LIÉGEOIS, J.- P. *Rómovia, Cigáni, kočovníci*. Bratislava. Charis, 1997. 2. vydání. ISBN 80-967674-2-9. s. 76-78.

¹⁹ FÓNADOVÁ, L. *Nenechali se vyloučit: sociální vzestupy Romů v české společnosti (kvalitativní studie)*. Brno. 2014. 1. vydání. ISBN 978-80-210-6574-1. s. 76.

²⁰ FÓNADOVÁ, L. *Nenechali se vyloučit: sociální vzestupy Romů v české společnosti (kvalitativní studie)*. Brno. 2014. 1. vydání. ISBN 978-80-210-6574-1. s. 77.

4.2 Současnost

Z výše uvedených důvodů je Romům v celé české společnosti věnována zvýšená pozornost. Přestože dle posledního sčítání lidu se k romské národnosti přihlásilo jen 13 150 obyvatel, je za Roma považován každý, kdo má typické znaky Romů. K biologickým znakům, jako barvy pleti, očí a vlasů, jsou automaticky přiřazovány znaky kulturní, jako například nízké vzdělání. Romové se tak stávají skupinou, která má omezený přístup na trh práce. Registrace na úřadu práce je však jen rituálem bez obsahu. Romové z opakovaných zkušeností ví, že žádnou pracovní nabídku nedostanou, a pokud ano, tak z důvodů skrytých diskriminačních praktik zaměstnavatelů, je místo již obsazeno. Svou roli hraje i skutečnost, že romský uchazeč o zaměstnání neví jak správně o místo žádat, jak jednat. Jeho první otázky se obvykle vztahují k příjmu, jeho výši a k možnosti obejít pracovní dobu, což každého zaměstnavatele odradí. Negativní zkušenosti zaměstnavatelů pak vedou k předsudkům a k házení Romů „do jednoho pytle“. Současná situace nepřispívá rozvoji nové generace mladých Romů. Část z nich nikdy neviděla své rodiče chodit do práce. Práce pro ně není hodnotou, nejsou motivováni práci získat. Jsou předem stigmatizováni a stojí je velké úsilí, v případě, že se jim podaří práci dostat, dokázat, že jsou jiní.²¹

²¹ NAVRÁTIL, P. a kolektiv. *Romové v české společnosti*. Praha. Portál, 2003. 1. vydání. ISBN 80-7178-741-8. s. 63.

5 Děti ze sociálně vyloučené lokality

K nejvyšším hodnotám v romské rodině patří láska a s touto láskou jsou romské děti vychovávány. Jejich láska je však více pudová, z toho vyplývají i nároky rodičů na děti. Rodiče jsou k nim i k sobě nekritičtí. Dle Rouse nemají děti žádné povinnosti, (kromě péče o vlastní sourozence), mohou dělat vše, říkat vše, jíst když mají hlad, vstávat až se samy probudí, jít spát, až když se jim chce. Nikdo po nich nic nechce, snad jen aby neotravovaly. Učí se samočinně, jsou manuálně zručné a dokážou si poradit, okoukat to co je zajímavé.²² Liégeois uvádí, že děti jsou vedené k samostatnosti a nezávislosti. Přejímají otcovský vzor, jestliže byl otec ve vězení, nepracuje, je sprostý, bije matku, děti, pak i ony mají 100% jistotu, že takto budou žít i ony.

Jak uvádí sociální pracovnice M. V.: *„Ptala jsem se předškoláků, co by chtěli dělat, až budou dospělí. Čekala jsem typické dětské odpovědi jako „popelář“, „hasič“ nebo „policajt“. Nedočkala jsem se. Jedna z odpovědí čtyřletého chlapce mě, tehdy, šokovala. Odpověděl: „Budu sedět na schodech, pít kafe a kouřit, jako táta!“*

V romských rodinách se neapeluje na vzdělání. To, co se děti učí ve škole, připadá rodičům, které tomu nerozumí, jako nesmyslné, pro další život nepotřebné. Společné návštěvy kulturních a sportovních akcí nejsou u Romů tradicí. Spíše je přitáhne akce, kdy je něco zadarmo. Žijí dneškem, neplánují.

K tomuto sociální pracovnice M. V. dodává: *„Setkala jsem se s třináctiletou dívkou romského původu, která do budoucnosti plán měla. Chtěla si udělat maturitu, najít dobrou práci a tvrdila, že děti chce mít až za patnáct let. Bohužel její známky ze školy jejím plánům neodpovídaly.“*

Významným faktorem je transgenerační přenos informací, zkušeností a vzorů. Jak uvádí Kuchař ve své Metodice výchovné práce s romskou mládeží, při práci s dětmi je potřeba využívat především silné stránky romské kultury, kterými jsou především kolektivní život, solidarita, různorodost, ale i život pro přítomnost. Dle Rouse je pak potřeba využít silný motivátor a tím jsou hudba, tanec, zpěv.²³ Romové bývají velmi nadaní pro hru na hudební nástroje, kdy bez znalosti jakékoli noty jsou schopni pouze na základě předchozího poslechu přehrát i složitější skladby. Pokud dostanou šanci, mohou být

²² ROUS, J. *Práce s romskou mládeží v církvi*. Odborný seminář 23. 25. 11. 2001. Salesiánská provincie Praha. s. 37.

²³ ROUS, J. *Práce s romskou mládeží v církvi*. Odborný seminář 23. 25. 11. 2001. Salesiánská provincie Praha. s. 35.

i velmi úspěšní a svůj cíl nalézt právě v umění. Jejich zpěv dokáže učarovat i masám, které jim dokáží dát šanci v podobě SMS v talentové soutěži.

Z uvedeného vyplývá, že děti, které vyrůstají ve vyloučené lokalitě v rámci své uzavřené komunity, nemají mnoho příležitostí poznat jiný způsob života a je pouze na výchovných, sociálních a pedagogických pracovnících, aby jim zprostředkovali jinou zkušenost.

6 Prevence

Prevence kriminality zahrnuje soubor nerepresivních opatření. Jedná se o veškeré aktivity vyvíjené státními, veřejnoprávními i soukromoprávními subjekty směřující k předcházení páchaní kriminality a snižování obav z ní. Patří sem opatření, jejichž cílem je zmenšování rozsahu a závažnosti kriminality a jejích následků, ať už prostřednictvím omezení kriminogenních příležitostí, nebo působením na potenciální pachatele a oběti trestných činů. Jedná se především o opatření sociální prevence, situační prevence, informování veřejnosti o možnostech ochrany před trestnou činností a pomoci obětem trestných činů.²⁴

Prevenci rozdělujeme na primární, sekundární a terciární. Existují dalších pododdíly prevence, např. sociální, prevence viktimmnosti, situační prevence apod.

Primární prevence je zaměřena na celou populaci, dospělé i děti a zahrnuje výchovné, vzdělávací, volnočasové, osvětové a poradenské aktivity zaměřené na nejširší veřejnost. Cílem je pozitivní ovlivňování hodnotových měřítek a těžiště spočívá v rodině, ve škole a v širším sociálním prostředí.

Z pohledu státní politiky je důležitá preventivní politika, která je subsystemem kriminální politiky. Preventivní politika směřuje k budoucnosti, představuje ofenzivní strategii kontroly kriminality, spoléhá na nerepresivní prostředky a zabývá se snižováním pravděpodobnosti páchaní trestných činů.²⁵

V rámci preventivní politiky státu jsou vyhlášovány různé programy zaměřené na prevenci, které jsou dotovány nejen státním rozpočtem, ale i ze strukturálních fondů EU.

V Litvínově je sestaven akční plán prevence kriminality, jehož hlavní oblastí je sekundární prevence. Tato se zabývá rizikovými jedinci a skupinami osob, u nichž je zvýšená pravděpodobnost, že se stanou pachateli nebo oběťmi trestné činnosti. Dále je zaměřena na sociálně nepříznivé jevy, drogové a alkoholové závislosti, záškoláctví, povalečství, vandalismus, interetnické konflikty a příčiny kriminogenních situací.

²⁴ www.mestolitvinov.cz/prevencekriminality. [Online]. Staženo dne 10. 12. 2015

²⁵ www.prevencekriminality.cz/o-prevenci-kriminality/teoreticky-uvod. MVČR. [Online]. Staženo dne 29. 1. 2016.

Z tohoto důvodu se město zapojilo do programu vyhlášeného MV ČR a získalo dotaci na realizaci projektu „Asistent prevence kriminality“.

6.1 Asistent prevence kriminality

Asistenti prevence kriminality jsou hrazeni z projektu MV ČR. Jsou podřízeni veliteli městské policie a mentorovi, který jejich činnost metodicky řídí. Jsou přímo účastní akcí prevence kriminality, komunikují s obyvateli Janova, přebírají jejich připomínky a naslouchají jejich problémům, které pak přenáší na strážníky městské policie, se kterými jsou v každodenním kontaktu. Dohlíží na bezpečnost dětí u janovské základní školy, přímo působí na mládež a nezletilé v oblasti zjištěných negativní jevů a v rámci realizace specifických preventivních činností. Spolupracují s preventistkou Městské policie Litvínov a terénními pracovníky organizační složky První krok Litvínov, účastní se aktivit Nízkoprahového centra Jaklík v Janově. Asistenti kriminality jsou lidé žijící v Litvínově a Janově a dle jejich vlastních slov, jsou rádi, že se mohou projektu zúčastnit a pomoci, aby se situace v Janově uklidnila a změnila. Jejich práce často vede k urychlení řešení problémů a zamezení jejich prohloubení.²⁶

²⁶ Město Litvínov. www.mestolitvinov.cz/prevence-kriminality. [Online]. Staženo dne 10. 12. 2015.

7 Subjekty působící v rámci prevence ve vyloučené lokalitě

Ve vyloučené lokalitě Janov najdeme subjekty, které se zabývají prevencí, pomocí a kontrolou, tedy souhrnně sociální prací. Nalezneme zde subjekty, které se zabývají přímou činností s dětmi i sociální služby zaměřené na dospělé. V oblasti sociální práce s dospělými zde hrají nezastupitelnou roli sociální služby První krok, v oblasti práce s dětmi je na prvním místě základní a mateřská škola a dále Nízkoprahové zařízení Jaklík.

7.1 Sociální služby První krok

První krok působí pod vedením Městského úřadu Litvínov v detašovaném pracovišti v Janově. Tyto sociální služby se skládají z terénních programů a sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi. Jedná se o bezplatné služby, které jsou poskytované na základě zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění.

Terénní programy jsou určeny pro osoby bez přístřeší, osoby v krizi, osoby s rizikovým způsobem života. Cílem je pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a obstarávání osobních záležitostí.

Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi jsou služby určené rodinám s dětmi, jejichž vývoj je ohrožen v důsledku dlouhodobé tíživé životní situace. Cílem je výchovné, vzdělávací a aktivizační působení na rodiče a děti, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, rozvoj a udržení osobních sociálních schopností a dovedností s důrazem na sociální začleňování.²⁷

Sociální služby jsou poskytovány na základě smlouvy uzavřené mezi sociálním pracovníkem a uživatelem služeb. Poskytuje se zde i tzv. „jednorázová pomoc“, která se pak označuje jako „jednání s klientem“. Občané se sami obrací na sociální pracovnice s žádostí o pomoc či radu a spolu hledají možné řešení.

Mezi nejčastější problémy klientů patří zadluženost a exekuce, jedná se ve valné většině o klienty ve finanční tísní. První krok tedy nabízí i odbornou pomoc externího finančního poradce, avšak pro mnoho klientů je osobní bankrot nemožným řešením,

²⁷ Městský úřad Litvínov. www.mulitvinov.cz/organizacni-slozka-socialni-sluzby-prvni-krok/ds-53242. [Online]. Staženo dne 29. 1. 2016.

jelikož hlavním problémem je, že jsou nezaměstnaní. Terénní pracovník řeší otázky spojené se zaměstnaností či nezaměstnaností členů rodiny a své klienty či uživatele doprovází na úřady či instituce, pokud si to přejí.

Jeden z příběhů sociální pracovnice M. V. který měl šťastný konec: *„Měla jsem jednoho uživatele, který nepatřil mezi nepřizpůsobivé občany. Ztratil práci, zadlužil se. Bydlel u svých rodičů a někdy byla situace tak špatná, že spal i celý víkend venku, v mrazu. Nechtěl poslouchat nadávky svého otce. Vyučil se hodinářem a byl zvyklý pracovat. Po posledním zaměstnání ale přišel zlom, nedařilo se mu najít nové. Navíc neměl prostředky, aby mohl dojíždět. Podařilo se mi ho dostat do systému prostupného bydlení. Byl zde ale problém s jeho dluhem na městě. To se ale vyřešilo tím, že jsme společně našli zaměstnání.“*

Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi může využít každá osoba, která do Prvního kroku přijde, avšak ve valné většině jsou služby poskytovány rodinám na základě doporučení z OSPODu.

Sociální služby jsou velkým přínosem pro celou komunitu. Terénní sociální pracovníci se denně zabírají množstvím problémů, které vždy nemají snadné řešení, avšak problémů je hodně a pracovníků málo.

7.2 Základní škola Janov

V oblasti práce s dětmi je na prvním místě škola. Základní škola v Janově hraje důležitou roli ve výchově a vzdělávání dětí a mládeže na území vyloučené lokality. V současné době má 460 žáků. Jedná se o běžnou základní školu propojenou se základní školou praktickou a základní školou speciální. Pod tuto jednu organizaci patří i dvě mateřské školy. Škola má i přípravný stupeň. 60 – 70 % žáků jsou děti ze sociálně vyloučených rodin. Neexistuje však rovnítka mezi dětmi ze sociálně vyloučených rodin a romskými dětmi. Mezi romskými dětmi je část těch, které pocházejí z funkčních rodin, stabilizovaných rodinných poměrů. Z majority je část dětí, které přicházejí z deprivovaných chudých poměrů.

Základní škola působí nejen v oblasti zvyšování vzdělanosti, ale i v prohlubování sociálních kompetencí dětí. Realizuje různé projekty, do kterých zapojuje nejen žáky, ale i jejich rodiče. Jedním z úspěšných projektů minulých let bylo odpolední vyučování

rodičů svými dětmi v oblasti práce s počítačem. Novým projektem je pak „Svět pro všechny – místo pro život“, který řeší problémy na sídlišti v Janově. Velká migrace na sídlišti přináší nové společenské a kulturní rozdílnosti. Klíčem k řešení je vzdělávání formou poznávání. Projektové dny mají za úkol pomocí poznávání druhých dojít k toleranci, naučit se komunikovat, pochopit druhé i sama sebe. Učitelka A. M. dodává: *„Předchozího projektu jsem se nezúčastnila, ale v současné době je spolupráce s rodinami špatná. Rodiče nemají o společné odpolední aktivity zájem, nechodí vlastně ani na třídní schůzky, natož aby se účastnili nějakých osvětových projektů. Účast bývá velmi malá.“*

Projektové dny zajišťuje preventistka, která pracuje přímo ve škole. Jedná se o aktivity, kdy je celý den věnován nějakému projektu: ochraně životního prostředí – třídění odpadu, ochraně zdraví – první pomoci, životnímu stylu – zdravé životosprávě. Konečným výsledkem je pak nějaký výtvarný, pracovní výstup, kolektivní obraz či obrázky jednotlivců, které následně zdobí školní prostory. Děti jsou v těchto projektových dnech aktivní, činnost je baví, vše je formou hry a soutěže.

Dle vyhodnocení projektu z předchozích let je tato aktivita vedením školy hodnocena kladně. Vyjádření učitelky ZŠ v Janově A. M.: *„Děti projektové dny baví, jelikož se nemusí učit. Význam to má u malých dětí, které jsou zvědavé a lačné po nových informacích, u starších dětí je efekt spíše nulový. Dopoledne jim vyprávíme o škodlivosti kouření a odpoledne je vidíme, jak kouří před školou.“*

Program prevence probíhá i u dětí v mateřské škole, kde je prevence založena na širším kontextu podpory zdraví, zdravého životního stylu, bezpečnosti na ulici a silnici. Příloha č. 4 - foto z projektového dne BESIP, MŠ Paraplíčko. Příloha č. 5 – foto z tvořivého odpoledne v MŠ Sluníčko.

Mezi největší problémy v oblasti rizikového chování patří:

- základy slušného chování,
- agresivní chování mezi spolužáky (slovní i fyzické),
- agresivní chování vůči pedagogům (slovní),
- užívání návykových látek – kouření, alkohol, kouření marihuany, toluen,
- náznaky šikany,
- záškoláctví,
- kriminalita ve volném čase (nevhodné trávení volného času).

Na všechny tyto aspekty se zaměřuje preventivní program. Škola spolupracuje s Městskou policií Litvínov, s Úřadem práce v Litvínově, s Docela velkým divadlem, se ZŠ Hora sv. Kateřiny, kde pravidelně probíhají peer programy, kde děti vyučují děti a seznamují je s různými problémy ve společnosti. V dětském kolektivu řeší rizikové chování, jeho příčiny a následky. Dále škola spolupracuje se školním psychologem, pedagogicko-psychologickou poradnou, K-centrem v Mostě a střediskem výchovné péče Dyáda v Mostě.

Veškeré programy a aktivity v oblasti prevence se opírají o platnou legislativu a vychází z dokumentů MŠMT, např. Národní strategie primární prevence RCH dětí a mládeže 2013-2018, Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení (Čj. 22294/2013-1), Metodická doporučení k primární prevenci RCH u dětí a mládeže (Čj. 21291/2010-28) a další.²⁸

²⁸ Čerpáno ze zapůjčených materiálů ze ZŠ a MŠ Litvínov – Janov. *Minimální preventivní program. Prevence rizikového chování.*

7.3 Program školy pro rok 2015/2016

Posláním programu a aktivit je ovlivňovat mladého dospívajícího člověka tak, aby se vyhnul násilnému a rizikovému chování. Snahou je docílit, aby si sám dokázal odpovědět na nejrůznější otázky týkající se sociální adaptace a komunikace. Program klade důraz na zásady efektivní primární prevence a vychází ze specifík této lokality. Program je tvořen několika tematickými bloky, které jsou rozloženy tak, aby odpovídaly vývojovému stupni žáků.

7.3.1 Životem v pohodě

Blok je zaměřen na základní principy zdravého životního stylu. Děti si mají upevnit postoj ke zdravému životnímu stylu, neuzívání návykových látek, hledat alternativy k činnostem, které podporují zdravý životní styl.

7.3.2 Součástí společnosti

Blok je postaven na spolupráci a vytváření dobrých vztahů ve třídě. Děti si uvědomují, že jsou součástí třídy, společnosti, ale zároveň je podporována jejich sebedůvěra a individualita. Důležité je získat dovednosti v oblasti komunikace, řešení problémů a konfliktů s druhými.

7.3.3 Život bez závislosti

Blok poskytuje přímo informace ohledně různých druhů závislosti, vymezuje pojem závislost, jak vzniká, jak se jí dá předcházet. Děti se dozvídají i o následné léčbě závislostí, ujasňují si postoje k životu se závislostí a bez závislosti. Prakticky nacvičují dovednosti řešení problémů, které mohou vést k závislostnímu chování.²⁹

²⁹ Čerpáno ze zapůjčených materiálů ze ZŠ a MŠ Litvínov – Janov. *Minimální preventivní program. Prevence rizikového chování.*

7.3.4 Legální, přesto nebezpečné

Blok je zacílen na zvýšení povědomí o škodlivosti rizikového chování a jeho důsledcích. Děti dostávají informace o škodlivosti kouření, pití alkoholu a účincích legálních návykových látek a mýtech o nich. Výsledkem je pak praktické řešení problémů spojených s výskytem chování, které může vést k experimentování s drogami (šikana, tlak vrstevníků, nabídka tabáku a alkoholu).

7.3.5 Umím se rozhodnout a dohodnout

Blok je postaven především na získání komunikačních dovedností, které jsou užitečným nástrojem pro budování zdravých vztahů. Prakticky se děti učí umění rozhodnout se, dohodnout se, stát si za svým názorem a rozhodnutím.³⁰

7.4 Volný čas

Děti z janovského sídliště mají nabídku, jak trávit volný čas. V této lokalitě jsou aktivity pořádané školou, nízkoprahovým centrem či charitou bezplatné. Možností je mnoho: od potulování se po sídlišti, hraní na hřišti či účasti v nějakém kroužku, či klubu. Jelikož nejde o peníze, ale jen o vlastní výběr, bývá účast někdy až překvapivě vysoká. Chlapci mají zájem o fotbal a florbal, děvčata pak o keramiku a výtvarnou činnost.

V roce 2015 vznikla další spolupráce mezi městem a školou v rámci volnočasových aktivit. Pilířem volnočasových aktivit jsou sobotní akce, které se konají jedenkrát za měsíc a mají dětem umožnit vyzkoušet i jiné sportovní aktivity a jiný způsob trávení volného času. První takovou sobotou byla návštěva plaveckého bazénu. Problémem se stalo, že se nenašlo dostatek dobrovolníků z řad dospělých, které by na děti dali pozor. Na plavání se přihlásilo v jeden den 30 dětí. V takto velké skupině bez zajištěného dozoru, byly hlučné a vulgární. Tím opět daly prostor k rasové nesnášenlivosti. „*No, jo, cikáňata, co byste chtěli.*“ Ozývalo se ze všech stran a nikdo se nezamyslel nad tím, že to byla chyba dospělých, kteří je nechali bez dozoru a mysleli si, že jsou natolik vyspělé, že obyčejnou návštěvu bazénu zvládnou. Tento příklad vychází z mé osobní zkušenosti a ukazuje, že ne vše co je dobře myšleno se správně realizuje v praxi.

³⁰ Čerpáno ze zapůjčených materiálů ze ZŠ a MŠ Litvínov – Janov. *Minimální preventivní program. Prevence rizikového chování.*

8 Nízkoprahové zařízení JAKLÍK

Nízkoprahové zařízení Jaklík oslavilo v roce 2015 desáté výročí od svého založení. Přestože jsem v předcházejících kapitolách psala, že se situace v Janově začala výrazně řešit až po nepokojích v roce 2008, již v roce 2005 bývalá preventistka policie, která navštěvovala pravidelně základní školu a sledovala situaci na sídlišti, rozpoznávala nebezpečí, které se v Janově skrývá. Upozorňovala v té době na problémy a chtěla je v zárodku řešit. Jediným přístupným krokem bylo vybudování Nízkoprahového centra Jaklík pro děti od 6 do 15 let založené a provozované Městskou policií Litvínov se sídlem uprostřed vyloučené lokality Janov.

Nízkoprahové zařízení by se dalo nazvat lépe klubem. Jelikož nefunguje úplně standardně jako jiná nízkoprahová zařízení. Jeho provozní doba je od pondělí do čtvrtka od 11 do 17 hodin. Preventistka Městské policie v Litvínově řídí veškeré aktivity, zajišťuje běžný dozor a každodenní setkávání v klubu spolu s terénním pracovníkem pro volnočasové aktivity. Na jednorázových akcích, příměstském táboře a celoročních projektech se podílí také asistenti prevence kriminality. Provozní náklady Nízkoprahového zařízení Jaklík jsou hrazeny z rozpočtu města Litvínova, pomůcky a odměny na jednorázové akce, příměstský tábor a další aktivity jsou pořizovány z dotací Ministerstva vnitra ČR s podílem města Litvínov. Mzdové náklady na terénní pracovníky, asistenty kriminality, jsou hrazeny z projektů ÚP ČR.

Průměrná návštěvnost celoročně je 20 dětí denně, což je i maximální počet pro kapacitu tohoto zařízení. V různých ročních obdobích se denní návštěvnost mírně odlišuje, děti Jaklík navštěvují více v zimě, za deštivého či mrazivého počasí.

V Jaklíku si děti mohou bezplatně hrát s hračkami i na počítači, mohou si jen tak povídat, posedět, svěřit se, pochlubit s nějakým úspěchem. Pracovník klubu také pomáhá s domácí přípravou do školy, při tvorbě referátů, domácích úkolů. Umožňuje dětem strávit odpoledne za dodržení stanovených pravidel, přesto ve volnějším režimu než jaký je nastaven ve škole nebo v jiném zařízení. Pravidelně jsou pro děti připravovány jednorázové akce, kterých se děti mohou i bez přihlášení zúčastnit. Náplň jednorázových akcí bývá velmi nápaditá, zpravidla s preventivním a výchovným podtextem. Děti se také účastní společně různých charitativních akcí, zapojují se do

celoměstských projektů, spolupracují s dalšími dětmi a institucemi, setkávají se tu s osobnostmi. Pro představu uvedu příklady některých akcí.

8.1 Dětská svatba v Jaklíku

Nevěsta se závojem, ženich, svědci, kytice, svatební tradice i loučení se svobodou patří ke každé svatbě. Tak tomu bylo i v Jaklíku, kde se konala dětská svatba. Během příprav na den D i při samotném konání svatby si děti ujasňovaly názory, jaký by měl být jejich partner a co vlastně svatba znamená v životě člověka, jaký má význam. Děti se zapojily do výroby pozvánek, blahopřání novomanželům, jmenovek na svatební tabuli. Formou hry se seznámily s životem před a po svatbě, učily se spolupracovat při přípravách a získávat správné postoje k hodnotám, životním rozhodnutím a tradicím.

8.2 Hrajeme si na rodinu

Po každé svatbě se narodí děti a život přináší další specifické situace v rodině a jejím okolí. Děti se učily hledat řešení pro tyto situace, vyměňovaly si role a tím i své názory. Vytvářely životní situace a připravovaly kulisy pro scénu – obchod, úřad, škola, domov, různá místa, na kterých nějak působí mezilidské vztahy. Mohly se rozhodnout, jakou roli budou hrát a jaký postoj k určitému problému zaujmou. Nic nebylo dobře ani špatně, ony samotné byly hercem i režisérem, navzájem však ovlivňovaly své chování a jednání. Hrajeme si na rodinu, má velký význam pro prevenci kriminality. Důraz byl kladen především na aktivní zábavu, schopnost rozlišit fikci a skutečnost, schopnost vyhodnotit nastalou situaci, aktivní řešení problémů, schopnost a ochotu poradit si a rady poslouchat, potřeba ochrany slabších a členů rodiny. Byla zde řešena i otázka lži a pravdy, dluhů, krádeží a respekt k autoritám.

8.3 Příměstský tábor

Příměstský tábor v roce 2015, tak jako celoroční aktivity, byl věnován lidem bez přístřeší. Výlet do Prahy byl podniknut za účelem návštěvy Neviditelné výstavy a setkání s pražskými hasiči. Hasiči si pro děti připravili preventivní program s ukázkami jejich práce, s radami, jak se zachovat při požáru či v jiné nebezpečné situaci. V rámci projektu PRAGULIC – Poznej Prahu jinak, se dětem představil bezdomovec, bývalý gambler, který se v současné době snaží ze svých problémů dostat. Zprostředkoval jim tak setkání a zajímavé povídání s nejrůznějšími lidmi, travestitou, člověkem pod vlivem stimulantů, a dalšími svými známými, kteří vyprávěli své životní příběhy a osudy. Po tomto výletu dostaly děti za úkol napsat dopis některému člověku, který je nějak oslovil, zaujal. Vznikly z toho velmi zajímavé dopisy, které byly zpětnou vazbou na táborové setkávání. Příloha č. 6 – Dopisy.

Důležitou aktivitou spojenou s problematikou bezdomovectví bylo vyrobení Baby boxu, který je umístěn v nízkoprahovém centru, jelikož i dítě odložené do Baby boxu je chvíli člověkem bez přístřeší. (Příloha č. 7 – Foto Baby boxu) Uvědomění si této situace má jistě důležitý preventivní náboj pro budoucí maminky, nicméně je pro děti důležité vědět, že i tato možnost existuje, a přestože je člověk chvíli bez domova, má možnost nalézt nový domov.

8.4 Doučování

Významným úkolem centra je i spolupráce se školou a s dětmi v rámci doučování. Děti si mohou v Jaklíku psát úkoly, učit se, požádat o pomoc nejen své kamarády, ale i dospělé. Zároveň si mohou najít informace na internetu, který je zde přístupný všem. Děti využívají tuto možnost, avšak jen v rámci nutné přípravy.

9 Zhodnocení činnosti centra

Prevence je jistě důležitá, avšak otázkou je, zda je efektivní, má pozitivní výsledky? Není to jen vynakládání finančních prostředků na něco, co vlastně ani nemá smysl, reálný pozitivní výstup? Je tato cesta správná, nebo existuje nějaké jiné lepší řešení? A dá se situace ve vyloučené lokalitě stabilizovat, vyřešit nebo dokonce v budoucnu zlepšit? To jsou otázky, na které jsem hledala odpověď.

Požádala jsem proto několik respondentů, jichž se situace v Janově přímo dotýká, aby mi poskytli vlastní názor na situaci a především na otázku prevence.

9.1 Rozhovory

Oslovila jsem preventistku Městské policie Litvínov a zároveň vedoucí nízkoprahového centra Michaelu H. o její vyjádření k fungování centra. Zajímalo mě především, zda vidí nějaký výsledek své práce v praxi, zda se děti, mládež do centra vrací, zda se přijdou pochlubit, čeho v životě dosáhli. Po 10 letech činnosti se stalo mnoho dětí dospělými a možná mají i vlastní rodiny.

Michaela H., preventistka Městské policie Litvínov, vedoucí Nízkoprahového centra Jaklík

Protože Jaklík funguje už 10 let, chtěla jsem se zeptat, zda máte nějakou zpětnou vazbu, ohlas na vaši činnost?

Zpětnou vazbu na činnost Jaklíku a obecné působení preventistů, potažmo efektivitu prevence jako takové, si samozřejmě zjišťujeme, a to hned několika směry. Alfou a omegou je spolupráce a dobré vztahy se všemi subjekty, s nimiž se na prevenci podílíme.

Za APK (asistenty prevence kriminality) zodpovídá mentor, p. Šeřfl, zástupce velitele Městské policie Litvínov, ten pravidelně vyhodnocuje situaci, kterou APK monitorují a také z poznatků vyvozují další činnost a zaměřují se tak na aktuální problémy sociálně vyloučené lokality. Samozřejmě funguje i vzájemná výměna informací mezi preventistkou (Jaklík), také směrem ke specialistovi pro národnostní menšiny SVL Janov (Policie ČR – prap. Mgr. Iveta Khelová), poznatky a podněty zpracovávají další odbory

městského úřadu – vedení městské policie, odbor sociálně právní ochrany dětí, odbor sociální práce, terénní pracovníci organizační složky První krok působící v Janově. Další výměna informací probíhá mezi učiteli a vedením janovské základní školy a všemi, kteří se na prevenci podílí, neziskovými organizacemi (terénní pracovníci, dluhová poradna, K-centrum, Oblastní charita Most), a to prostřednictvím pravidelných setkání iniciovaných městem.

Ze všech těchto zdrojů získáváme zpětnou vazbu o úspěších a nezdarech, samozřejmě se jedná o obojí. Bez spolupráce to prostě nejde, takže víme, že některé děti chodí do nízkoprahů v Janově (Jaklík a Domino), některé využívají školní klub či družinu, pak je spousta dětí, které právě žádné volnočasové aktivity nevyhledávají, a ty zas musí „ohlídat“ asistenti anebo terénní pracovníci. Další ohlasy máme i od rodičů, kteří spolupracují, účastní se našich akcí, podporují své děti při přípravách na jednorázové akce a vypravují je i na výlety příměstského tábora. Efektivita prevence je těžko měřitelná, přesto si myslím, že díky informacím, které se u nás sbíhají, nám dávají naději, že naše práce a úsilí jsou oceněné. Jiný zdroj je mínění veřejnosti, které získávám ze setkání s občany (Osadní výbor Janov, senioři, odborná veřejnost) a také ohlasy na medializaci akcí v místním tisku. Tam bych byla s hodnocením opatrná, ne všichni smysl těchto aktivit vidí a také by je ne všichni podporovali. Je to otázkou názoru, vysvětlování, hledání příčin problémů a také osobních postojů. Myslím si, že Jaklík funguje tak, jak má. Možná dáváme i něco maličko navíc. Spokojenost dětí ukazuje Příloha č. 8 - foto Sára a Dušana.

Vrací se k vám starší děti, dospělí, aby se pochlubili se svými úspěchy, abyste věděla, zda má prevence a vaše práce smysl a nese nějaké pozitivní "ovoce"?

Zda se k nám bývalí „Jaklíkáři“ (jak jim familiárně říkám) vrací? No jéje. Dokonce je i zapojujeme do některých akcí, v rámci peer aktivit (starší učí mladší). Příkladem z poslední doby je např. sedmnáctiletý kluk, který dělal Mikuláše se všemi výhodami, které jen mohl mít – děti zná, ví o jejich slabých stránkách i přednostech – moc hezké to bylo. Další Jaklíkáři si občas přijdou udělat úkoly, s nimiž si neví rady nebo je potřeba něco vyrobit a ví, že v Jaklíku jim to umožníme, někdy si přijdou jen tak popovídat nebo mladším dětem povyprávět, jaké je to na střední škole, že na dětství mezi nimi vzpomínají. I my sledujeme úspěchy a další kroky dětí, které Jaklíkem prošli, bohužel ne

všem se povede dospívání zvládnout bez zakopnutí. Přesto nás těší, že děti, které před třemi – čtyřmi lety odjeli do Anglie a teď se vrací zpátky, zamíří zase do Jaklíku a při prohlížení fotek vzpomínají na to, co všechno tu zažily a zajímají se o to, jak se tu měly děti mezitím. Dnes díky facebooku a dalším vymoženostem sledovat osudy jiných není problém (samozřejmě v tom dobrém). Já jako preventistka ještě mohu operovat i s informacemi o janovských dětech, které řeší např. oddělení OSPOD, kurátoři nebo metodici prevence ve školách, s těmito informacemi pracuji a připravuji díky nim akce a besedy tzv. „šité na míru“. V tom vidím také význam našeho počínání – nejenom, že pomáháme upevňovat pravidla (od hygienických základů po správné chování mezi kamarády), podporujeme děti ve vzdělávání (domácí úkoly, učení se formou her, zábavnou formou), díky jednorázovým akcím můžeme sledovat své preventivní úkoly (např. toleranci, morální hodnoty, vztahy), pomocí výletů umožňujeme dětem poznání, jak to funguje jinde (a lépe) a rozšiřujeme jejich všeobecný přehled. Myslím, že dělám i víc, než někteří rodiče – jdu totiž dětem příkladem, umím přiznat chybu, vlídně ho napomenout či potrestám za opakované porušení pravidel, pomáhám jim, vyslechnu je, udělám si na ně čas.... V nízkoprahu se dostanou do prostředí, které je přívětivé, je tu uklizeno, mohou naložit se svým časem různě – buď se přizpůsobí programu, nebo vymyslí něco, co ho baví a získá si pro hru kamarády. A to ho zase učí domluvit se na pravidlech, ctít je, umět prohrávat, zažije svůj úspěch a chvíli slávy. Vždycky říkám, že všechny děti si zaslouží zažít úspěch a vychutnat si ten okamžik, když se mi něco povede. A taky říkám, že ten, kdo netvoří, je netvor, a proto s dětmi pořád něco vyrábíme, zdobíme. Příloha č. 9 – obrázky dětí, které zdobí Jaklík.

Pro dokreslení toho, co říkám, jen uvádím situaci z rodičovské kavárny, kde se děti na chvíli staraly o své maminky a příbuzné, a tam jsem promítala naše fotky ze společných výletů a akcí. Mámy žasly, kolik jsme toho vyprávěly, kolik zážitků a zábavných historek jsme za těch pár let nahromadily. Vznikla hezká tradice, že místo bonbónů a sladkostí dávám dětem za odměnu před Vánoci nejpovedenější fotky z výletů i každodenních návštěv Jaklíku. Je to velmi očekávaný dárek a děti už se na něj ptají od prázdnin.

Zůstávají děti žít v Janově nebo se snaží jej opustit, přestěhovat se do Litvínova nebo někam jinam?

K vaší další otázce: zda děti zůstávají v Janově nebo chtějí pryč, musím odpovědět zase obšírněji. Ty starší ...13+ si uvědomují, že Janov je těžké opustit (kamarádi, jsou tu zvyklí, málo možností, jak žít jinak než doposud), ale také chápou, že chtějí-li lepší život, musí to zkusit jinde. Ti, kteří odejdou na střední školu, učiliště (děti „lepší“ rodičů), se setkávají s ústrky a verbální šikanou (stačí k tomu jenom místo bydliště). To se týká i dětí, které do Jaklíku nechodí a jsou z dobrých paneláků nebo rodinných domů vilové čtvrti. Ve skutečnosti to nemají lehké – rodiče se z Janova těžko dostanou (neseženou byty v Litvínově, nemají na kauci, jsou tu zvyklí, mají tu rodinné vazby), sami si netroufají sídliště opustit, vždyť někteří byli na prázdninách a výletech pouze se školou nebo s neziskovkami a Jaklíkem. Pro ně je nemyslitelné odstěhovat se. Vím, že některé děti i těžko snášejí pobyt v Anglii, když se vrátí, tvrdí, že tam bylo líp. Když se tam vrátit mají, nechce se jim. Přináší to velké problémy (musí chodit ve škole zase znovu do ročníků, které už absolvovaly, zvykají si na jiné podmínky). Je to případ od případu, znám i jednu dívku, která přestala chodit do školy po návratu z Anglie jenom proto, že to tam bylo podle jejích slov prostě hrozné, chtěla za každou cenu zpátky. Myslím si, že spousta janovských dětí na sídlišti zůstane, protože si neumí představit, jak by mohly jinde žít. Neznají to, necestují, neumí nic jiného než přežít to, co musí. Nikdo je nemotivuje, neláká, nepomůže překonat ten začátek. Přesto jsou i děti ze sídliště úspěšné a dokazují jenom to, že to jde, když se chce. Nesmějí to vzdát.

Malé děti jsou na sídlišti rády – můžou tu zlobit, lítat venku, mít svobodu, mají svou partu a jsou v ní spokojené. Berou věci tak, jak jsou.

Někteří rodiče by z Janova chtěli pryč víc než děti – ze zkušenosti vím, že paní s pěti dětma nikdo v Litvínově byt nepronajme ze strachu, co jsou zač a také znám jednu paní, která usiluje o to dostat byt v Litvínově už několik let. Pán pracuje, jezdí na dovolené (byli i v Egyptě!), ale jsou prostě takoví, jací jsou. Teď nedávno se přestěhovala jedna rodina do Hamru, stejně ale jezdí každý den do Janova a chodí po návštěvách, jsou tak zvyklí žít. Podle mého názoru dají lidi ze sídliště na pomocnou ruku z rodiny, stěhují se za nimi, ale aby někde začali „z gruntu“, to ne. Za to „Češi“, ti se stěhují třeba i proto, že má Janov špatnou pověst a kvůli problematickému soužití, také kvůli obavám o svou

bezpečnost, o majetek nebo třeba auto na parkovišti před domem. Jsou rodiny, které z Janova utečou (před dluhy, problémy s rodinou), přestěhují se třeba do Bíliny, Klášterce, Loun nebo Krupky, ale do dvou let jsou zase zpátky (z různých důvodů). Říkáme jim z legrace „stěhovaví ptáci“. Není to jednoduché. Pro nikoho.

Sára (8 let), Dušan (6let), děti, které navštěvují Nízkoprahové centrum Jaklík

Sáry a jejího bratrance Dušana jsem se zeptala, zda chodí do Jaklíku rádi, co se jim líbí nejvíce, co jim vadí. Ptala jsem se i na školu, jaké mají výsledky a zda ve škole mají kamarády. Také jsem chtěla vědět, zda by raději bydleli jinde, např. v Litvínově a chodili raději do jiné školy.

Děti, proč chodíte do Jaklíku? Líbí se vám tady?

Jo, líbí. Chodíme sem vždycky po škole, protože si tady můžeme hrát, kreslit nebo něco vyrábět. Máme tady hodnou paní učitelku. Máme tady kamarády. Ve škole ne, tam jsou gádžové a říkají, že jsem jako cigánka. Jeden den se se mnou baví a druhý den ne. Před dvěma dny jsem měla nové pastelky a holky mi je ukradly.

Ve škole tedy nemáš žádnou kamarádku?

Ne, já jsem jediná cigánka ve třídě a pak je tam ještě cigán, ale s tím se nebavím. Raději chodím do Jaklíku, tady jsou hodné holky. Hrajeme si, nebo spolu jdeme ven, pak mě doprovodí domů, když je jako už večer a tma.

A jaké jste měli vysvědčení?

Sára: Já jsem měla vyznamenání. Ve škole mě baví čeština, jako to... čtení, pak taky prvouka, tělocvik.

Dušan: Já jsem měl jedničky a dvojky, ale asi víc dvojek, taky jsem měl málem vyznamenání, ale nakonec ne.

A jak se vám líbí tady na sídlišti, kam si chodíte hrát?

Máme tady hřiště, hned u školy, tam si můžeme hrát, zamyká se až večer. Dneska tam nikdo není, protože je zima, ale jinak je tam hodně dětí a tak tam můžeme být. Chodí tam i máma, víte nás je 5 a tak tam všichni jdeme a je tam i teta a tady Dušan a hrajeme si.

Chtěli byste se odstěhovat, bydlet třeba v Litvínově a chodit do jiné školy?

Sára: Já bych chtěla chodit do třídy s jinýma holkama, abych měla kamarádku, ale jinak se mi tu líbí, protože tady bydlí brácha a taky jeho dítě a máma tady měla práci. Uklízela v tomhle domě (ukazuje mi nově opravený panelový dům). Až ségra vyroste, tak se o ní budu starat a máma tady zase bude uklízet.

Dušan: Já chci bydlet tady, máme velký byt a mám pokoj s bráchou, taky kamarády na hřišti a líbí se mi tady.

Paní I. B., maminka Sáry

Jak se Vám líbí v Janově, bydlíte tu už dlouho?

My tu bydlíme už dvacet let, bydleli jsme v tom vyhořelém domě, ale když ho ta paní zapálila, tak nám dali nový byt támhle nahoře na sídlišti. Tam je to lepší, máme lepší sousedy než tady dole. Jak holka říkala, dělala jsem uklízečku, ale teď jsem doma na mateřský a pak bych chtěla jít do práce, až holka půjde do školky.

Vaše dcera chodí do Jaklíku, myslíte si, že je Jaklík důležité zařízení pro děti na sídlišti?

Sára tam chodí ráda, někdy tam jde i starší kluk, ale ten jen občas. Jednou jsem se tam byla podívat, tak mi paní učitelka ukazovala, co tam děti dělají a bylo to hezký. Sára někdy přinese nějaký obrázek nebo s nima jede na výlet. Dobře se tam o ty děti starají a ta učitelka je hodná, Sára o ní pořád doma mluví.

Víte, že nízkoprahové centrum Jaklík se zaměřuje na prevenci?

No, jo, holka mi říká, že kouření škodí zdraví, že to říkala paní učitelka a taky mi říká, že máme třídit odpad, ale pak jdeme k popelnici a v papíru i v plastech je naházeno všechno možný. Tak nevím, myslím si, že to nemá smysl. Ale když to Sára chce, tak ať si to rozděluje.

Slečna M. L., dobrovolnice pomáhající v Nízkoprahovém centru Jaklík

V Jaklíku pomáháte jako dobrovolný pracovník, proč zrovna zde?

V rámci studia na VOŠ máme povinnou praxi a tak jsem si zvolila Jaklík. Bydlím v té lepší části Janova a spoustu dětí znám z hřiště, z autobusu. Chtěla bych jednou pracovat v sociální sféře, teď jsem na úřadu práce a studuji, tak to беру jako dobrou přípravu na snad budoucí zaměstnání.

Hlavně jsem chtěla vědět, jak to tu funguje a v čem je Jaklík jiný než ostatní zařízení.

A v čem je tedy Jaklík jiný?

Určitě v přístupu k dětem. Každé dítě je zde bráno jako osobnost, která má své místo ve společnosti. Každé může přijít, pochlubit se s úspěchem, nebo se podělit o neúspěch, postěžovat si, svěřit se se svým problémem. Pokaždé si na ně uděláme čas, abychom je vyslechli a popřípadě povzbudili nebo poradili.

Velký význam vidím ve spolupráci s asistenty prevence kriminality, protože pokud nám dítě sdělí, že je nějak „šikanováno“ mimo školu či jiné zařízení, domluvíme se právě s asistenty, aby se na tyto situace zaměřili v terénu. Určitě tu funguje výborná spolupráce s policií a ostatními organizacemi i v případě problémů, které vznikají doma, v rodině.

Nízkoprahové centrum Jaklík se zaměřuje na prevenci kriminality, je to z Vašeho pohledu důležité?

Určitě ano, protože děti si nesou negativní návyky z rodin a blízkého okolí. Vidí, že nepracovat se vyplatí. Stačí dojít na úřad práce a peníze dostanou i bez toho, že by museli vyvinout nějaké pracovní úsilí. My se snažíme dětem ukázat, že práce není jen povinnost, ale právo každého člověka vybrat si zaměstnání, které by dělal rád. Ukazujeme jim, že existují lidé bez domova, lidé drogově závislí, gambleři, kteří když se dostanou na samotné dno, tak je těžké jim pomoci. Lepší je se na dno společnosti nikdy nedostat. A příkladů kolem nás je spousta, každé dítě má v rodině nějakého příbuzného, který byl ve vězení, nebo měl konflikt s policií. Děti vidí, jak vypadají domy, ve kterých některé bydlely, a které jsou dnes zazděné, zničené.

Pan R. Č., obyvatel Janova, bydlí v Janově čtyřicet let

V Janově bydlíte čtyřicet let, sídliště se změnilo, myslíte, že je možné, aby se zde situace stabilizovala, zlepšila?

Určitě je to tu lepší než před pěti lety. Tím, že jsou ty vybydlené domy zazděné a už celkově vykradené, tak se zde nezdržují vykradači kovů a různá jiná individua. Večer tu ale nikdo nechodí, protože se každý bojí a je raději doma.

Jaké problémy zde řešíte?

Největším problémem jsou děti, které se poflakuji po sídlišti. Jsou hlučné, teď v zimě je to lepší, ale na jaře jsou všude, pouští nahlas muziku, schválně si sedají na auta, a když jim něco řeknete, tak jsou drzé a sprosté. Když zavoláte policii, tak ta přijede, oni sesednou, ale když odjede, tak si znovu schválně sednou zpátky. Přesně ví, kde je a kde není kamerový systém a podle toho se chovají.

V Janově funguje Nízkoprahové centrum Jaklík. Víte o něm?

No, jo. To je v budově Osadního výboru Janov. Mají tam takovou šikovnou policistku, ona dělá i nějaké programy pro seniory, ale senior nejsem a malé děti už nemám.

Centrum je zaměřeno na prevenci kriminality, myslíte si, že to má nějaký význam?

Asi jo, protože jak jsem říkal, je lepší, když ty děti chodí tam, než když jsou na ulici. Alespoň na ně někdo dohlídne, když to jejich rodiče nedělají. No, a kdyby pomohli v centru jednomu dítěti ze sta, tak to asi význam má. Víte, peníze se vynakládají na různý hlouposti, který smysl nemají, tak tohle je aspoň pro děti. My jsme chodili do pijonýráku a ten už není, takže je dobře, že pro ty dnešní děti je něco jiného.

Paní A. M., učitelka ze ZŠ v Janově

Jaké problémy řešíte ve škole nejčastěji?

Ve škole se objevují nejvíce problémy hraničící se šikanou, posmívání, ubližování a drobné krádeže, a pak další problémy, které nejsou jen problémem sociálně vyloučené lokality, ale celospolečenským problémem jako je kyberšikana, násilí, agresivita vůči autoritám, záškoláctví. V Janově je to však o to horší, že se potýkáme ještě s nedostatečnou rodičovskou podporou, samotnou rodičovskou závislostí a dlouhodobě narušenými vztahy v rodinách.

Tyto problémy souvisí i s tím, že některé děti, žijí v domech, kde mají štěnice a ostatní děti s nimi nechtějí být ve třídě, nechtějí vedle nich sedět v lavicích, protože se bojí, že od nich něco chytí. Některé děti jsou zanedbané, špinavé, hladové, nemají základní pomůcky ani svačinu. Ostatní děti je vylučují z kolektivu a dochází k tomu, že tyto děti do školy přestanou chodit. Je jen pár silných jedinců, kteří se dokáží prosadit i přes svůj handicap. Zpravidla nic neumí a tak si to kompenzují (ti starší) kouřením, alkoholem a drzostí.

V Janově funguje Nízkoprahové centrum Jaklík, spolupracuje ZŠ s tímto zařízením?

Ano, určitě. Máme nejen společný preventivní program, ale spolupracujeme zejména při výchově a vzdělávání dětí, které navštěvují zároveň naší ZŠ a zároveň odpoledne dochází do Jaklíku. Víme, že některé děti nejdou do školy, protože mají vši, ale odpoledne si přijdou hrát do Jaklíku, protože se už doma či na ulici nudí. Proto v Jaklíku nastavili pevné pravidlo, kdo nejde do školy, nesmí do Jaklíku. V rámci spolupráce se zaměřujeme na individuální práci s dětmi, kterou jim mohou poskytnout spíše v centru než ve škole. Řešíme společně jednotlivé problémy, které souvisí se situací v rodině, případy zanedbání péče, podezření z užívání drog, podezření na sebepoškození. Závažné případy pak postupujeme dál k řešení buď policii nebo OSPOD v Litvínově.

9.2 Vyhodnocení rozhovorů

Z uvedených rozhovorů vyplývá, že se situace v Janově stabilizuje a přispívají k tomu i preventivní opatření, která jsou směřována nejen k dětem, ale i k dospělé populaci. Úzká spolupráce základní školy, státní správy a neziskových organizací se ukazuje nejen jako důležitá, ale i jako účinná. Velký význam je určitě spatřován, i v očích veřejnosti, ve fungování Nízkoprahového centra Jaklík, které zabezpečuje úlohu mimoškolních aktivit pro děti a mládež do 15 let. Především smysluplné trávení volného času je samotným preventivním opatřením v primární prevenci. Děti se neshlukují v partách po ulicích, i když určité procento tak vždy bude trávit čas, a raději se věnují hře, malování, někdy i přípravě na vyučování právě v Jaklíku. Nejen organizátoři, tj. učitelé, asistenti, preventisté, vidí přínos v činnosti centra pro děti, ale i samotné děti navštěvují toto zařízení rády. S upřímností a láskou hovoří o „paní

učitelce“, která se pro ně snaží být vzorem pro další život. Z rozhovorů je zřejmé, že sociální vyloučení je pojem, který se nevztahuje pouze na dospělé, ale i na děti, které samy vylučují ze svého kolektivu děti, které jinak vypadají, jsou neupravené, zanedbané, zavšivené. Nechtějí s nimi chodit do školy, hrát si s nimi, trávit volný čas, záměrně jim ubližují, zesměšňují je a psychicky je šikanují. Z tohoto důvodu je důležitá osvěta a prevence, aby děti věděly, že každý má určitá práva, ale s tím i spojené povinnosti, že všichni lidé jsou si rovni, bez ohledu na jejich rasu, apod. Z rozhovorů vyplynulo, že aktivní práce s dětmi a individuální přístup pomáhá odhalovat negativní sociální situace, rizikové způsoby jednání a včas na ně reagovat, zmírňovat jejich následky a řešit je.

10 Budoucnost vyloučené lokality Janov

Svou práci jsem nazvala Budoucnost vyloučené lokality Janov. Budoucností jsou děti a mládež, nová generace, která zde vyrůstá a bude zde žít. Bez pomoci sociálních služeb, městské policie, asistentů, pedagogických pracovníků a preventistů kriminality není možná změna. Matochová uvádí, že je potřeba v sociální práci ke klientům přistupovat neuniverzálně. Důležitý model vidí v komunitní práci, kdy se jedná o metodu řešení sociálních problémů podporou místních komunit. *„Jde o přístup, který stojí na přesvědčení, že každý jedinec má víc sil, než se domnívá a že komunita takových lidí má skrytých pozitivních zdrojů ještě více. Kromě řešení existujících problémů je tedy cílem komunitní práce také pomoci lidem překonat pocit vlastní bezmocnosti.“* Dále uvádí, že na řešení problému se podílejí přímo lidé z komunity, neboť oni přesně vědí, které problémy jsou nejpálčivější a kdo za nimi stojí.³¹

Po roce 2008 byla v Janově tato iniciativa také realizována, ale bez většího úspěchu. Problém vidím v tom, co uvádí Matochová, že je potřeba vytvářet centra ne pro Romy, ale romská centra a kluby, které by v očích Romů byly skutečně romské – „naše“. Východiskem pro lepší budoucnost je zapojení širšího spektra adaptovaných, vzdělaných Romů do komunitní práce.

Vlastní práce s dětmi a mládeží se jeví jako nejdůležitější aspekt sociální práce ve vyloučené lokalitě a její výsledky jsou již dnes viditelné v rámci vyhodnocování výstupů akcí nízkoprahového centra.

Nízkoprahové centrum Jaklík jsem několikrát navštívila, v rámci školní praxe i jako nezávislý pozorovatel. Na dětech je vidět, že se sem rády vracejí, činnosti je baví. Děti zde mají k dispozici spoustu her rozvíjející jejich myšlení a schopnosti. Preventistka zde organizuje mnoho preventivních programů. Aby si děti poučení zapamatovaly, vždy si na dané téma přehrají scénky. Díky nim se děti lépe poučí a navíc se při nich i pobaví. Děti se na tomto místě učí tvořit svůj vlastní životní projekt, posiluje se jejich sebevědomí, odpovědnost a tolerance. Prevence pro děti a mládež zde funguje stoprocentně, především však proto, že je vše na bázi dobrovolnosti, lidském přístupu a zájmu o individualitu každého dítěte.

³¹ MATOCHOVÁ, A. *Pracovat spolu s Romy a ne pro Romy*. Odborný seminář 23. – 25. 11. 2001. Salesiánská provincie Praha. s. 82.

Preventivní program v základní škole sice funguje na podobných principech, ale zde je to pro děti spíše radostná zábava, možnost neučit se a skrýt se v kolektivu. Prevence bude vždy důležitou součástí školní výuky.

V centru je podporován potenciál každého dítěte, rozvíjena jeho schopnost sdílet emoce. Děti přijímají za své nové hodnoty, které jsou jim nabízeny. Výsledkem je, že se některé vracejí do centra a samy pomáhají při přípravě či realizaci nějaké aktivity. Tím se naplňuje cíl centra přejít od práce s komunitou, která je jen pasivním účastníkem, k aktivní komunitní práci.

11 Závěr

Ve své bakalářské práci jsem popsala, vyloučenou lokalitu Janov, která byla kdysi moderním sídlištěm plným života a zábavy, s plnou občanskou vybaveností.

Během dvaceti let se ráz Janova změnil. Typickou známkou jsou nepříznivé životní podmínky, nedobré sousedské vztahy, velký výskyt rizikového způsobu chování a zdevastované panelové domy.

Cílem mé práce bylo popsat vyloučenou lokalitu se zaměřením na prevenci rizikového chování. Úkolem prevence je respektovat individualitu každého člověka, chápat jej jako celostní bytost, vytvářet šance pro všechny a nedávat důraz na příslušnost. Zásadní funkcí každého vychovatele je, jak uvádí Kuchař, přistupovat ke každému podle toho, co umí, jak si plní své povinnosti a jak se chová k druhým. Spravedlivý přístup je důležitý nejen v přístupu vychovatelů, pedagogů, ale i sociálních pracovníků.³² Cestou je hledání silných stránek, které je třeba podporovat. Prevence však by měla být více zaměřena na novou neromskou populaci. S migrací se do této lokality dostávají nejen nové etnické skupiny, ale i mnoho Romů, kteří si hledají partnera v neromské komunitě. Dnešní nová generace má sice typické znaky jiného etnika, avšak národnost mají českou. Proto je potřeba k nim jako k Čechům přistupovat, avšak s respektem k jejich tradici a kultuře.

Janov není jedinou vyloučenou lokalitou v ČR. Příklady dobré praxe z jiných lokalit mohou přispět k zlepšení situace v Janově. Naopak Janov se může pochlubit svým Nížkoprahovým centrem Jaklík. Centrum vykazuje opravdu dobré výsledky své práce, které by zase mohly být inspirací pro jinou vyloučenou lokalitu. Z uvedených rozhovorů vyplynulo, že přestože sociálních problémů je v Janově mnoho, řeší se a tato opatření se ukazují jako účinná. Nové metody prevence, individuální přístup a hlavně schopnost lidí pomoci druhým znamenají správný postup do budoucna. Janov má určitě šanci vydobýt si své místo ve městě a být znovu sídlištěm, ve kterém se bude dobře žít. Abych svá slova potvrdila, dokládám přílohou č. 10 fotografií opravených panelových domů v Janově.

³² KUCHAR, P. *Metodika výchovné práce s romskou mládeží*. Odborný seminář 23. - 25. 2001. Salesiánská provincie Praha. s. 75.

Největší slabinu Janova vidím v nekvalitní komunitní práci, která by měla být postavena na místním obyvatelstvu. V Janově pomáhá organizace Společný život, která má sídlo v nedalekém Meziboří a je založena na komunitní práci. Její působnost v Janově není pro místní tak významná, není jejich. Účinné řešení je ve výchově a vzdělávání mladých Romů žijících na daném území, jejich zapojení do činnosti v komunitě, do preventivních programů. Vytvoření komunitního centra postaveného na romské kultuře a tradici za účasti Romů v hlavních pozicích by jistě bylo ku prospěchu celé věci.

S otázkou vyloučených lokalit je spojen i ekologický přístup, který v praxi mimo jiné znamená i pěkné, upravené prostředí. K prevenci kriminality by mohlo přispět odstranění vybydlených a zazeděných domů v Janově. V současné době vysvítá naděje na řešení této problematiky. Obce a města v Ústeckém kraji mohou podávat žádosti o dotaci na demolici prázdných objektů. Příloha č. 11 – článek z novin Ústecký kraj.

Budoucnost Janova rovněž závisí na vůli majority, oprostit se od předsudků a přijmout odlišné mezi sebe. Pomoci jim stát se právoplatnými členy společnosti, s tím, že si ponechají svou svobodu, nezávislost, zručnost, bílé košile a tradiční hudbu. A na těchto pak můžeme stavět nový svět, nové vztahy, nový Janov.

12 Literatura

Odborná literatura

1. FÓNADOVÁ, L. Nenechali se vyloučit: sociální vzestupy Romů v české společnosti (kvalitativní studie). Brno. 2014. 1. vydání. ISBN 978-80-210-6574-1.
2. KAHOUN, V. a kolektiv. *Vybrané kapitoly k sociální práci. Sociální práce II.* Praha: Triton, 2007. 1. vydání. ISBN 978-80-7387-064-5.
3. KUCHAR, P. *Metodika výchovné práce s romskou mládeží. Práce s romskou mládeží.* Odborný seminář 23. - 25. 2001. Salesiánská provincie Praha.
4. KUCHAR, P. *Rozvoj pozitivní identity romské mládeže v podmínkách výchovné činnosti Salesiánského střediska mládeže v Ostravě.* Disertační práce. Olomouc, 2003.
5. LIÉGEOIS, J.- P. *Rómovia, Cigáni, kočovníci.* Bratislava. Charis, 1997. 2. vydání. ISBN 80-967674-2-9.
6. MATOCHOVÁ, A. *Pracovat spolu s Romy a ne pro Romy. Práce s romskou mládeží.* Odborný seminář 23. – 25. 11. 2001. Salesiánská provincie Praha.
7. MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce.* Praha. Portál, 2008. 2. vydání. ISBN 978-80-7367-368-0.
8. NAVRÁTIL, P. a kolektiv. *Romové v české společnosti.* Praha. Portál, 2003. 1. vydání. ISBN 80-7178-741-8.
9. ROUS, J. *Práce s romskou mládeží v církvi.* Odborný seminář 23. – 25. 11. 2001. Salesiánská provincie Praha.
10. ŘÍČAN, P. *S Romy žít budeme – jde o to jak.* Praha. Portál, 1998. 1. vydání. ISBN 80-7178-250-5.
11. SEKYT. V. *Historické kořeny mentality Romů. Práce s romskou mládeží.* Odborný seminář 23. – 25. 11. 2011. Salesiánská provincie Praha.

Zdroje

Internetové zdroje

Město Litvínov. [www.mestolitvinov.cz/prevence kriminality](http://www.mestolitvinov.cz/prevence_kriminality). [Online].

Městský úřad Litvínov. www.mulitvinov.cz/organizacni-slozka-socialni-sluzby-prvni-krok/ds-53242. [Online].

MVČR. www.prevencekriminality.cz/o-prevenci-kriminality/teoreticky-uvod. [Online].

Romea.cz. www.romea.cz/cz/publicistika/rozhovory/ondrej-kocur-zastupitele-neprojevuj-i-o-janov-dostatecny-zajem. [Online].

TÝDEN.cz. http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/po-stretech-v-litvinove-zustalo-ctrnact-zranenych_90875.html. [Online].

Noviny Ústecký kraj, ročník 5/březen 2016.

Legislativa

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších zákonů

Ostatní zdroje

Zapůjčené dokumenty ze ZŠ a MŠ v Janově

Zapůjčené dokumenty z Nízkoprahového centra Jaklík

13 Přílohy

Příloha č. 1 – Mapa vyloučené lokality Janov

Příloha č. 2 – Foto sídliště Janov – vybydlené domy

Příloha č. 3 – Článek z novin, fotografie ze 17. 11. 2008

Příloha č. 4 – Foto z projektového dne BESIP MŠ Paraplíčko

Příloha č. 5 – Foto z tvořivého odpoledne MŠ Sluníčko

Příloha č. 6 – Dopisy

Příloha č. 7 – Výroba baby boxu

Příloha č. 8 – Děti z Jaklíku (Sára a Dušan)

Příloha č. 9 – Obrázky dětí z Jaklíku

Příloha č. 10 – Opravené domy v části Janova

Příloha č. 11 – Článek z novin Ústecký kraj

Příloha č. 1 – Mapa vyloučené lokality Janov

Zdroj: *Sociální past. Situační analýza sociálně vyloučených lokalit na území města Litvínova se zaměřením na sídliště Janov.* Agentura pro začleňování v romských lokalitách. Praha, Litvínov, leden 2009. [Online]. Staženo dne 20. 11. 2015.

Příloha č. 2 – Foto sídliště Janov – vybydlené domy

Po střetech v Litvínově zůstalo čtrnáct zraněných

17.11.2008 09:14 Původní zpráva Aktualizováno 17.11.21:30

Nejdramatičtější 17. listopad v Česku zažívá severočeský Litvínov. Do města se sjelo několik stovek pravicových radikálů. Proti nim policejní velitelé povolali asi tisíc mužů z celé republiky. Protest holých lebek přerostl v tvrdé pouliční střety. Policie nasadila vodní dělo, slzný plyn a jednotky těžkooděnců.

Zatímco demonstrace v centru Litvínova byla klidná, situace se prudce změnila, když radikálové vyrazili na pochod směr sídliště Janov. Už cestou tam museli těžkooděnci "umravňovat" několik holých lebek. Na sídlišti se rozhořela malá pouliční válka.

"Skupinky radikálů se ukrývají za garážemi. Přijíždí vodní dělo. Létají dlažební kostky, láhve. Policisté házejí dělobuchy," popisuje zpravodaj on-line deníku TÝDEN.CZ.

Sídliště se zahalilo do dýmu z policejních výbušek a z doma vyrobených granátů, které si přivezli extremisté. Museli zasahovat také hasiči, protože začala hořet tráva. Radikálové zapálili i auto městských strážníků. Vozy, které si majitelé včas ze sídliště neodvezli, mají poničený lak od explozí.

Policejní těžkooděnci, kteří se snaží udržet Romy a holé lebký od sebe, tvrdě bojovali s pravicovými radikály. Po dvouhodinové bitce policie hlásí 15 zadržených radikálů a 14 zraněných - sedm policistů a sedm extremistů.

Zdroj: TÝDEN.cz. http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/po-stretech-v-litvinove-zustalo-ctrnact-zranenych_90875.html. [Online]. Staženo dne 29. 1. 2016.

Zdroj: TÝDEN.cz. http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/po-stretech-v-litvinove-zustalo-ctrnact-zranenych_90875.html. [Online]. Staženo dne 29. 1. 2016.

Příloha č. 4 – Foto z projektového dne BESIP

Zdroj: facebook: MŠ Paraplíčko, Janov. [Online]. Staženo dne 29. 1. 2016.

Příloha č. 5 – Foto z tvořivého dne

Zdroj: facebook: MŠ Sluníčko, Janov. [Online]. Staženo dne 29. 1. 2016

Příloha č. 6 – Dopisy

Dopis bezdomovci z hlavního nádraží v Praze – Honzovi H.

My chápem, že se vám to moc nepovedlo, ale bejt mezi takovejma lidma, to není dobrý. Dál se modlete, ať se vám dobře daří. Líbí se mi, že se tam o vás i někdo hezky stará, jako v tý Naději. Pozdravujte pana psychologa, ten nám tu toxickou psychózu hezky vysvětlil. Vůbec tam byli takový hodný, i ten pán, ten to má s těma bezdomovcema asi těžký. My jsme se jich trochu báli, tak je dobře, že bylo ještě zavřeno. Nevíte, co udělat (pozn. pokrčení rameny). Policajti, vy to pořádně hlídejte i ty uličky všechny!!! Vyčistěte si tam ten smrad, dyť to není možný. (pozn. místní WC pod širým nebem). Na druhou stranu, záchod za dvacku, to jsme si rozmysleli i my. Je divný, že se modlíte a dáte tam ty poslední peníze, co máte. Dyť je budete potřebovat!!! Hrajete ve filmu za málo peněz, ale aspoň se snažíte. Je to lepší, než abyste kradl. To vám chválím.

A vy ostatní - přestaňte s těma drogama, a postavte se konečně na vlastní nohy. Skončit jako ta stará feťačka v tom černým tam hned u toho nádraží, tak to bylo úplně moc hrozný. Taková stará ženská a takhle fetuje. Dyť si povídala s kelímkem, úplně vysmažená. A před náma si píchala a bylo jí to úplně jedno.... Jak může někdo takhle skončit. Najděte si pořádněj byt a přítelkyni, která by vám vařila. A mějte se dobře. Když pracujete, tak ať vám zaplatěj podle toho, jak si to zasloužíte. A je dobře, že jste se s vaší rodinou udobřil a máte se zas rádi. To vám přejeme, to je důležitý. Pořád si volejte, ať ví, jak se máte. Takže vy si vlastně přejete, abyste byl v insolvenci a 5 let měl úplně málo peněz, ale máte šanci začít znovu. A jak jste potkal tu svoji bývalou holku, to vám muselo bejt hodně líto. Musela být dřív hezká a teď vás to musí trápit, když je to s ní takhle. Ale dobře, že s ní nejste, to byste mohl být taky jako ona a v hodně velkých problémech. Teď jste už na dobrý cestě, ať vám to vydrží. A zná vás už hodně lidí, tak je nezklamejte a pomáhejte si. A máte pravdu, je to o úhlu pohledu.

Promiňte, ale trošku z vás byl cítit alkohol. To my víme, že je to těžký, ale chlast to nevyřeší. Jestli jsme se spletli, tak sorry. Pořád na vás myslíme, že teď, po těch letech na ulici asi nemáte moc dobrý známý, samý zoufalce a křiváky. Najděte si přátele a dobrou partu, jako jsme my. My se sice taky pohádáme, třeba i poperem, ale pak je to zas O.K. a jsme taková stará parta, co drží při sobě. A co jsme si užili už srandy a všeho!!! Tak to eště taky vylepšete. A to, že máte rád děti, to je asi pravda, to se na vás pozná, hlavně jak jste na nás nebyl přísněj jako pani učitelka, ale takovej jako chápající, že jsme zlobiví. Přejeme vám hodný děti, takový, aby vám dělali radost a měly vás rádi. A vy mějte rád je.

A kdybyste něco potřeboval, tak nám napište. A my něco zkusíme vymyslet. Adresa je:

Městská policie Litvínov, Nízkoprahové centrum Jaklík

Vodní 871, 436 01 Litvínov

Byli jsme s vámi na prohlídce 2. července 2015 od 11:00 hodin.

Jaklíkáři (10ti až 18 letí) z nízkoprahového centra Jaklík z Litvínova Janova

Zdroj: Dopis zapůjčený od preventistky M. H.

Dopis bezdomovci, který přespává na trafačce

Čau bezdomovec, jak se máš? Kam tady chodíte na záchod? A kde se koupete? Asi jenom ve čtvrtek, ne? Jestli je čtvrtek nebo pátek, se musíte zeptat jinýho bezdomovce, ne? Co jíš a kam chodíš do krámu? Máš tam vůbec elektriku? Asi ne co, když to tam tolikrát vyhořelo. Nebojíš se tam sám? Máš aspoň psa? Na čem tam vůbec spíš a čím se přikreješ, máš deku? Bojíte se tmy nebo toho, že se propadnete? A co když je zima nebo bouřka, to sem prší a je tu všude mokro, ne? My víme, že tohle je vám jedno, hlavně že máte střechu nad hlavou. A umíš vůbec číst, když jsi bezdomovec? Když jíš jídlo z popelnice, to ti musí bejt pořád špatně, když jíš to jídlo zkažený. Máš nějakou rodinu: Proč ti nepomůžou??? Ty nechceš, že jo? To musíš si nechat pomoci, jinak to bude takhle pořád.

Kdybych vám měl pomoci, tak já bych vám dal padesát korun. Ale vy si za to jídlo nekoupíte, vy to utratíte za chlást a cigára.

Vanesa: Já bych vás domu nevzala, já bych se vás bála, ale pomohla bych vám vyříditi všechno na sociálce, abyste měl vlastní peníze.

Miri: Najděte si práci, a bude to všechno dobrý.

David: Kdybych měl partu a s nima pracoval, tak bys moh přijít ke mně do práce. Ale jestli přijdeš pozdě, tak nechod' a musíš taky dělat.

Nezaměstnala bych ho, nevěřím mu.

Zdroj: Dopis zapůjčený od preventistky M. H.

Dopis nevidomému

Tahle výstava – to byla teda ale síla. Úplně jsme se báli, a pořád jsme se drželi (i tajně), protože jsme v tý tmě nechtěli být sami!!! Nevíme, jestli je těžší být slepý odmalička nebo až třeba po úrazu, když jste větší. Asi je to pořád hrozně těžké, že vás ostatní nechápu a nepomáhají vám. My jsme se teda báli hrozně moc a pořád, že spadneme, že se praštíme do hlavy nebo zakopneme, nebo že sáhnem na něco strašidelného nebo tak něco. Fakt jsme si vyzkoušeli (všelijak), že jsme v úplné tmě a že sami bez průvodce bychom to určitě, ale určitě nezvládli. Pořád nechápeme, jak to průvodkyně Zuzka mohla všechno vidět!!! No, ona asi neviděla. Když nemá ani jedno oko, ale jak tedy mohla vědět, že se držíme nebo který z nás to je!!! Ona nás asi nějak cítila, ale my jí NE!!! Tak jak je to teda možný, když my nic nevidíme a necítíme ani neslyšíme. Hodně jsme se báli na tom mostě přes potok v lese, ale kuchyně byla dobrá. Ta ulice, tam byl moc rachot a lekli jsme se toho trabanta. V baru, tam to na nás působilo úplně divně. Tam sedíme a nikoho a nic nevidíme. Tak proč tam sedíme??? Já měla strach platit mincemi, že je ošidím nebo že mi spadnou na zem... Kde bych je hledala???

Já jsem průvodkyni zase podávala noviny a ona si je fakt vzala, i když je neviděla!?! Trošku jsme se tam pošťuchovali, a to taky věděla, tak jak to?

Se slepeckou holí jsme se prošli, ale zakopl jsem a už jsem letěl. Já bych slepý být nemohl, já bych byl hodně nešťastnej a taky asi vzteklej, že nic nevidím. Nezávidíme vám to, ale zase je důležitý, že vy to už umíte a vyznáte se. Horší to mají ty, který oslepnou teď někdy a ještě si neumí poradit. Budeme vám pomáhat, ale dejte si radši pozor, ať se vám nic špatnýho nestane. Ať chodí radši pořád někdo s vámi, nebo si pořídte toho pejska. Hned budete mít kamaráda, co na vás bude dávat pozor.

Přejeme vám všechno dobrý....

Zdroj: Dopis zapůjčený od preventistky M. H.

Příloha č. 7 – Výroba baby boxu

Zdroj: foto zapůjčené od preventistky M. H.

Příloha č. 8 – Děti z Jaklíku (Sára a Dušan)

Příloha č. 9 – Obrázky dětí z Jaklíku

Zdroj: Obrázky zapůjčené od preventistky M. H. – výtvary dětí.

Příloha č. 10 – Opravené domy v části Janova

Obce mohou podávat žádosti o dotaci na demolici prázdných objektů

Obce a města v Ústeckém, Moravskoslezském a Karlovarském kraji mohou podávat žádosti o dotaci na demolici prázdných objektů. Podpora revitalizace území a Demolice budov v sociálně vyloučených lokalitách, které vyhláší Ministerstvo pro místní rozvoj ČR na pokyn premiéra Bohuslava Sobotky.

O vyhlášení programů usiloval Ústecký kraj spolu s Hospodářskou a sociální radou Ústeckého kraje. Premiéra Bohuslava Sobotku o nutnosti podpořit obce se sociálně vyloučenými lokalitami dotacemi na demolici prázdných domů informoval při jeho návštěvě kraje v loňském roce právě radní pro sociální problematiku Martin Klika.

Dotáční program je vypsán na tři roky. Každoročně bude uvolněno na dotace 100 milionů korun. Podpora je určena pro města se sociálně vyloučenými lokalitami na demolici prázdných domů. Větší šanci sáhnout si na dotaci budou mít menší města a města s větším podílem sociálně vyloučených obyvatel. Města mohou získat dotaci minimálně 300 tisíc korun, maximálně 5 milionů korun a do maximální výše 80 procent z vynaložených nákladů na demolici.

„Společně s HSR-ÚK jsme oslovili města a obce Ústeckého kraje s žádostí o vyčíslení vysídlených budov v jejich katastru. Odpovědělo přes 130 obcí. Celkový počet domů k demolici je 241, ale různé velikosti s orientačním počtem 1165 bytů. Odhadované náklady na demolice jsou jen v našem kraji 260 milionů korun. Z průzkumu jasně vyplývá, že se jedná o problém celého kraje. V kraji narůstá počet osob žijících v chudobě

a v sociálně vyloučených lokalitách. Sociálně vyloučených lokalit je v kraji 80, což je absolutně nejvyšší počet v celé ČR. V sociálně vyloučených lokalitách žije více než 38 tisíc lidí, což je více než jedna třetina všech obyvatel sociálně vyloučených lokalit v celé ČR,“ připomněl krajský radní Martin Klika.

Na obce se sociálně vyloučenými lokalitami při vyjednávání podmínek mysleli Ústecký kraj i HSR-ÚK nejvíce. „Intenzivním jednáním s Ministerstvem pro místní rozvoj ČR se nám podařilo do programu prosadit, že čím vyšší míra sociálního vyloučení je v dané obci, tím větší má šanci na získání dotace,“ uvedla předsedkyně HSR-ÚK Gabriela Nekolová, která se na vyjednávání podmínek programu podílela také z pozice zástupce vládního zmocněnce pro Ústecký, Moravskoslezský kraj a Karlovarský kraj.

Hlavní podmínkou pro možnost podání žádosti o dotaci je, aby domy byly v majetku města. Proto musí města nejprve prázdné objekty vykoupit od majitelů. Další podmínkou je, aby města uvolněný pozemek sama využila. Musí mít zpracovaný projekt následného využití revitalizovaného území.